...ТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 125 (4605). ЕРА, 17 октябрь 1968 шу. Мах 2 кеп.

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

ПАРТЕ ОКТЯБРЬСКИ ТІАХЬЕХАМАШ

Таргалхочуьн пхит вай дог тlоздоккхаш доле дерригача халкъа юкъара цlей — Сийлахь-йоккхачу Октябрьски социалистически республика 51 шу дуза ду. Цудуьйа, массаза а сий доле революционни ди таргалхочуьна хана, советски лаьттан тlа, ерригача планета тlа дийкар КПСС Центральни Комитета октябрьски Тlахьехамаш — дог уроаттадеш ленински парте вай, махка къахьегамхошна, партlгlетонна, демократена, социальни прогресса тlахьарча, берригача къахьегамхошна дуьне дош.

Сийлахь - боккхача Октябре хьайийллай дерригдунен исторе керда зама — дуне массанахь а цхьатарра революционни накъъе керладаккхара, капитализмагара социализмаге доалара зама. Дуне дагlаахаро хьалуьцача хlера кердача рубежо тlа-тlа кlоаргагlа хьебелл массанахьа а котталонаш йоаха Октябрьски революцие ндеай низ, хьекьий хьалацта бола цун исторически лоархlам. Марксизмано-ленинизмана, дуьнa латтача интернационални хьехамо тешамеча режарашка йолча коммунистически болладйи партеш шоай байракхашта кlал кхотабаьб миллионаш а миллионаш а бола къахьегамхой, хердача толамашка кхуял уж дунен социализма система чlоагlъяр — Октябра гlулакх котталонца чакхдаккхар духьа, адамлонна дегаlетта сийрда уйла — коммунизм лаьттан тlа чlоагlъяр духьа лоаттабеча къовсама.

Советски нах цlейна наккъаболх революционни гlулакхаш боьзенца дог тийша, патриотически дегlаш айдена а бола. Сийлахь-йоккхача революцие хьехилла лаьттан тlа эттара хьалхара болдойн акарзойн пачхьалкхе вай Даьхен дахкьий деттаргlийн хрезам чlоагlало, машарен прогрессе тешаме лард а хинна дlаэттай. Дукха хьа йоацош доккхи а дон йир вай советски махко ее бlешера хьабелча турпал нехьа итоглаш. Цул гlехьаргlа дlадахад лин цхьакха а, вай хилсхй экономика, культуре дегlаккхулвача, къахьегамхой торо лакхъеча карагlадьинача башха-дикча хlамашка белгалдалинна, социалистически строя сийлахь-йоккхий совленаш, цуй доккхий кхоллама низаш хьалхаккха доле шу. Ленински парте — коммунизм хьалхара дегаш уроаттадечуйн из вlашагlехьдоалаш чуйн — токкамаш чакхдаьннача нуллагlа вай махк бlубенна дlахьалхешкахьа бода Октябре нахъагlе. СССР болхлой класс, колхозни алеркой, интеллигенци, вахарешхе доле дерригa халкъаш айкха кхотаданнад хьеxарча партена гоналаьа, цун политика шоай политика, цун гlулакх — шоай дукхашцlак доле гlулакх лоерхlа цар.

Хlанзара цlей кьаьстта деза да дерригa халкъ В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара шарре хийца аш долча денора белгалдоаккхаргдолаш из хилар. Ленина, къахьегамхой генийалон хьехархочун, вай лартен пачхьалкхен хьахьчун, Октябрьски революце бахча цlи таргаре а эзэ а я хlара советски сага, цун сийлахь-доккхий васхьаташ тешало хоачадаш доьча дерригача вай хрмнгъа. Цудуьйа миллионий дегашка бизза къобалбеш тlахь КПСС Центральни Комитета Тlахьехам:

— Советски Союза къахьегамхой! Владимир Ильич Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизар партен Программе КПСС XXIII съездан белгальъ коммунизм хьалхара планаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсамо керда котталонаш ваерца белгалдоаккхаргда вай!

Октябра сийна аьь а боархам, пятилетка заданеш хана хьалхе кхоачашъенга, социальни экономика — халкъе материальни торон культурен, махка оборонни низ дlахо лакабера лард тlа-тlа дукхагlа дегlаудхилга lалашдоаз гlерт городен юртен къахьегамхой. Цlей тlахьехамо хана парте шей тlахьехама дешаша ноккъе нийсбу дерригача халкъе юкъарча ньо дакъа лоацараш, коммунизм хьалхарий хlара. отрада хьалхашка сагоагlа доле даккхараш уттаду. Вай индустре болхоша тlагlертта лакхъе эза производства эффективность, пайда дагlе эда беза производственни фондех, бедлеш, материалех, проектни мощностех карарзаара хаааш лоацъе еза. Юртарча къахьегамхой деккар пальтте лаладарен хьайбаш лоладарен культура айар, юртбоахама производства рентабельность лакхьалга вlашгlельдаккхар. Керда общественни строй котьаккхара эгаре лоарlгlамагlа дар, эггара кертердер — къахьегамо оасарла ден лакхьар, цудуьйа вай хьабелча гlерс ерригача участникашка бизаегlа пайда эца беза бalза хана хlара минутка, чlоагlда деза къахьегамцарен общественни доалахьацарен коммунистически гlуллахаш, дисциплинан организованность.

Пайда цхьана Сийлахь-Боккхача Октябре ди деззаш белгалдоаккхаргда доазол деха. Социалистически солидарностен пролетарски интернационализмах мебан доазош доле КПСС ЦК Тlахьехамо классега гlоллерча вахаргашка, империализмане духьала, къамон лоlаме, партlгlатонна, демократена, социализмане тlахье мел барашча дех да. Хlанзарча чоаланеча дуне халкъащта юкъарча хьалашка, империалистически ревалго болхлой класса карагlадьинна исторически хlаманта духьала атакаш ееа, агрессе, lазапа, тlема политика чlоагlъечи дена, къасттa боккхача лоархlамо да дерригача дунен коммунистический цхьоагlон кхатабалара. Марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман, дерригача интернационалистическа вий цхьоаьбон кхоатадарбe а лерда тlа чlоагlъяр. Социалистически пачхьалкхенашта юкъара вахарашка доле гlулакхаш дlахо дегlаккхулвар, социализма моестагlий тlйшача балхашта дуккагlа бо хилар — империализмане духьала толама къовсам лоттабара лилолe дергдоаце гlуле.

Ленински парте Тlахьехамаш кердачу низака хьалашц вай халкъ пролетарски интернационализма байракха кlал къовсам лоаттабе кетталонаш ... хилар. Советски нах шоай дахен партlгlатон ноlами американски гlоадарой агрессе турпалеца ларлаш латтача, къонаглал долле вьетнамски халкъаца ба. Чlоагl а лу, дегlа а ут тlаккуедача империализмана духьала, дlамайцача lарбий территорешкаре израильски агрессорий бlунаш арадахар духьа къовсам лоаттабеча lарбий мехкий халкъашцара вай солидарность. Советски Союза къахьегамхоша хоадамболлаш хьадех мешера кхарем тlетусача ФРГ-ерча реваншизмахен неофашизмахен нить бешилга. Коммунистически партен Советски правительствам арахьера политика шоай йоацаш хьаллоац вай Даьхен халкъаша, сий деша къобалъеш я из дерригача халкъеша.

Октябра цlейна накъаболхаш, советски нах бlубенна хьем шоай кхоанига. Вайна хьалхашка — нийса некъ, сийрда уйла, вай низаш доккхийн чlоагlен да. Марксизма-ленинизма байракха кlал, Коммунистически парте кулгаца — дlаьалкашкаьа доле вай махка коммунизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме керда котталонаш а йолаш!

14 октябреро «Правда» передовая.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНИ

15-ча октябре КПСС обкома политически просвещене Шагlа республика партийно-боахама актива собрани хилар. Собрени хьайийллар КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

«В. И. Ленина 100 шу дузача денна сийлена накъадахара республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех» доклад бир КПСС обкома секретара М. И. Абубакарова.

Преньех къамаьлаш дир КПСС Наурски райкома секретара В. П. Пожидаева, Нохча-Юрта района юртбоахама производственни управлене начальника Ш. Б. Баширова, Надтеречни района «Поводгорский» совхоза бригадира З. Х. Эшеноевас. Сунженски района юртбоахама производственни управлене начальника И. И. Бачманова, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза председатела Ш. А. Абдусаламова, Малгlобека районерча «Алханчуртский» совхоза кертерча зоотехника С. А. Алиагачеева, Шелковской района юртбоахама производственни управлене начальника Г. Г. Скиарско, мелиорацин хина боахамен министра заместитела Д. М. Хамзатханова. Сунженски районерча Кирова Шерагlча колхоза шурий - товарни ферма доярка М. А. Рыбалкес, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела заместитела А. М. Слюсарева.

Партийно-боахама актива собрание балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК юртбоахама отдела инструктор А. П. Попов.

В. И. Ленина 100 шу дизара сийна колхозий совхозий юкъарча собранешка, районий отраслевни активашка дийна а дийна тlаийца Нохч-Гlалгlай АССР юртбоахама болхлой социалистически декхараш массаньа а лоаш тlайинар партийно-боахама актива собрание дакъа лоацараша.

Юртбоахам дегlабсалбаро тlаийна социалистически декхараш хаааш хьалха кхоачаидара кьаржа социалистически ехь дlахо яхьара тlахьехам дахьрlаьр вошал волче лоалахарча республикий — Дагестана, Кьабардена-Хlирийчен, Черсий-Болкхарой, Украински ССР Херсонски области къахьегамхой.

Республикански партийно-боахама актива собрание балха отчет кепатохирхьа.

ПАЙДА ЭЦАРГБА ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРА СИЙНА СУНЖЕНСКИ РАЙОНА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОША ТІАЙИЦА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Дезача денна — В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара накъадаха кийчлуш да советски халкъ. Хьинар чlоагlа айденна тха районе а. Цхьо-юртбоахама производстве айаре, пхе шера план хаьла хьалха кхоачашъяра белгадьнакха дlна ба клашкарен фермашкарен къахьегамхой бахча юбилей.

КПСС XXIII-ча съезда, вай парте ЦК мартовски пленуми исторически решенеш кхоачаш а еш, района къахьегамхоша пхьалона толлаш ... дахлахи юрта боахама дерригa доакъош дегlадоаладеча. Ца торо хиниттар почаьлениста дуух, шура, фуаш, тха дехкарa нетлаеттна кхаь сера ... дикка тlехкхоачашъе.

1966—1968 шерий пачхьалгlа пачхалхенга 60 эзар тонн доккха дезаш дикна ялт мадарра хьача 1968 шера 1-гlа октябре хьатlакхоачаш дехкал 73139 тонн. Социалистически Къахьегама Турпал В. И. Емельянов керте латтача «Победа» яхача колхоз хlанзе а кхоачашъяьй пачхалхенга ялат доххара пхе шера план: пхе шера план 14580 тонн болча метте цо ехкий 14826 тонн.

Пачхьалкхенга ялат доххара пхе шера план кхоачашъяь хlа йоалл «Восход» яха колхоз.

Пачхьалкхенга ялат доххаре тlаийна декхараш тахане кхоачашду Шеча Эскара цlерагlча, XIX-ча партсъезда цlерагlча, Ленина цlерагlча, кхыча колхоза.

1 октябра кхачашца пятилеткан кхь шера планан совгlа доккхаш: дуух — 296 тонн, шура — 940 тонн, фуаш — 3305 эзар, тха — 130 тонн. Шу чакхдаьлле кхы кlезигагlа доацаш доккхагдo: дуух — 180 тонн, шура — 2700 ... фуаш — 450 ... Толаме кхоачашъеш я 1968 шера бальцадараш, генараш, сом, кхыбола юртбоахама продукташ боххара планаш.

Карагlадьнна уж хlамаш — механизаторашa, хьайбаш лелачa, юрта боахама специалисташа, бригадий фермaй коллективаша творчески, тlагlертта бол барах хьинар.

1968 шера кертерча хлачан культура — кlеи хьувкъам оттарa дукхагlа лакхбаьб «Восход» яхача колхоза хьатта лелаерашa — хlара гектарo тlара 32,5 центнер. Платий хьувкъам лакхбаьб «Победа» яхачен (гектара тlара 32,3 центнер). Шеча Эскара цlерагlчен (гектара тlара 29,5 центнер) колхозаша.

Гурахьa дувча ялтий хьувкъам эттара дукхагlа лакхбаьб «Победа» яхача колхозерча нов. Жихкова тракторно - полеводчески бригада механизаторий коллективо — гектара тlара 36 центнер (1392 гектар делча лаьттан). Хlара гектара тlара 19 центнер боаккхаш генараш дьхад шу бригадо.

Ялат дакхара гlулакха тlехдиша къахьийгад Шеча Эскара цlерагlча колхозерча нов. Буйленко тракторно-полеводчески бригада, XX-ча партсъезда цlерагlча колхозерча нов. Рябинина бригада механизаторашa, кхычар.

Ялтан чуйача бол дика баьб механизаторашa. Ялтан чу цlена а эцаш хlаьоне 5500—6500 а кхы дукхагlа а центнер ялт аьрдьд комбайнераша Ленина цlерагlча колхозерча Джалаева Хьавес, «Победа» яхача колхозерча нн. Калойтанова. Федюшина, Попова, Брапшина. Шеча Эскара цlерагlча колхозерча нов. Бородавкос, XIX партсъезда цlерагlча колхозерча нов. Лозовая, «Путь к коммунизму» яхача колхозерча нов. Литвиненкос, «Восход» яхача колхозерча нов. Хапиева, Орджоникидзе цlерагlча колхозерча нов Базгиева. XX партсъезда цlерагlча колхозерча нов. Яхенова.

В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара баха боагlаргча тайпара накъабахар духьа лелахеча ялча юкъе а баха. Тха районера дахьта леладераш 1969 шера хьувкъама чlоагlа лора йоххаш ба. «Победа» яхача колхоза цхьоантlачен ... тракторни бригадой, Шеча Эскара цlерагlча колхоза цхьоантlача бригада механизаторашa гуллал дуе кхатна дlадийна болладаш аьба аьла механизаторий кхьабахкар юрта боахама болхлой Ерригачсоюзни Доска.

Бальдадаррийн сомий хьувкъам дика кхеба нн. Демисова, Ивашенко, Сидорова, Черкасова, Буликова, Лисовски бригадаша.

Хьайбий боахама дикагlа болча коллективашта юкъе цlи яхкадаргlйолаш а XIX партсъезда цlерагlча колхозера шурий-товарни ферма (заведующи нов. Фролов). Цу коллективо хlанзе а 117 процент кхоачашъяьй пачхьалкхенга шура боххара шера план.

Массеха шера вlаштта районе хьалхара меттиг лелаш Кирова цlерагlча колхоза доярка, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата нов. Рыбалкос. Цо 9 бетта хlара lаттагара хьикхий 3246 килограмм шура.

Дика толамаш дахьад доярка нов. Тимофеевас, цо вlара оалхарани лелаеча нов. Делевас, lаьсий лелаеча нов. Болойтановас бoкхаргlа болча жа lуй нн. Абуталиева, Багринина жа lуй бригадаша, районерча дуккхача кхыча хьалха латтача хьайбаш леладераша.

Юрта боахама хьахха дактарий хьакхамашка къахьита чоlал ду юртбоахама продукташ дlахо дукхагlа ахара колхозашкен совхозашкен йоккхий резерваш хила. Дезача денна — Коммунистически партен дуьнен тlа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьалa В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара накъадоалаш, оаха, колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа, укх тайпара социалистически декхараш тlаэц тхоаншта.

Хьалхенцан дола ялат 1969 шера 82 эзар тоннаги 1970 шера — 83 эзар тоннаги дlаювачада, пачхьалкхенга ялат доххара пхе шера план 4 шера кхоачашъе а планан совгlа 20 эзар тонн йохке а.

Пхе шера планал совгlа 360 тонн генарий, 2700 тонн сомий, 2000 тонн коартолий йохка.

В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дузаш пачхьалкхенга дуухи фуаши доххара пхе шера план кхоачашъе а кхы тlа а планан совгlа 1000 тонн дуух, 2 миллион фуь доxха а.

Пачхьалкхенга тха доххара пхе шера план 1970 шера 1 июля хьатlакхачалехьа кхоачашъе а планал совгlа 150 тонн йохха а.

Пачхьалкхенга шура йоххара пхе шера план 1970 шера 1 ноябрь хьатlакхачалехьа кхоачашъе а планал совгlа 4200 тонн йохха а.

«Победа» яхача колхозо дегlахо тlона пхе шера план—пачхьалкхенга ... юртбоахама продукте доххарча тайпанаш В. И. Ленин вахь ди тlакхоачалехь кхоачашъе.

XIX - ча партсъезда цlерагlча колхозо декхар тlаийнад пачхьалкхенга ялата фуаши доххара пхе шера план 4 шера духьа шурен доххара план В. И. Ленин вахь ди тlакхоачалехь кхоачашъе ялия.

«Восход» яхачен Шеча Эскара цlерагlчен колхозаша декхар тlаэц пачхьалкхен план-заказ юртбоахама продукте кертерча тайпанашта 4 шера кхоачашъе.

Пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоххара тlаийца декхараш толаме кхоачашдеча lалашдара 1969 шера ялата культурий хьувкъам хlара гектара тlара 26,7 центнераги 1970 шера 27 центнераги хlаккхоачаберга, цу дакъе хий делкача лаьттана цу шерашка: 30 а 31 а центнерал кlезигагlа боацаш, генарий хьувкъам — 14,4 а, 14,5 а центнерага, бальдадарий хьувкъам — 148 а 155 а центнерага кхоачаш. 1969 шера хlара lаттагара 2150 килограммаш 1970 шера 2200 килограммаш кlезигагlа боацаш шура йоаккхаргьа, хlара яхача котама тlехьара гулдерга хьатlадоагlача шерa 140 а цу тlа доагlача шера 145 а фуь, хlаьха тха 3,3 килограмм доаккхаргда хlана устагlанна тlера.

Тlагlертта бол бергба оаха боахама расчет юкъехахьара, экономе режим тешаме кхоачашъяра Ларда тlа колхозашкен совхозашкен экономика чlоагlъяр духьа.

Доала хlаоо дерга оаха lалашо лардa тlа вlаштlехьбоьахха къахьегам моашнахоши механизаци хьайбий боахаме, бальдадарен кходоча, юртбоахама производство кхычa доакъошка юкъехахьаро.

Продукци дукхагlа а йоашхаш, цу цхьаи хlана оаха вlаштlехьдолаккхаргда из лакхаргда вlабодмех хlара шера лоамаргlа лаьхlачул шина процентал кlезигагlа боацаш лоабoлга. Къахьегама оарпла шина шера 40 процентал кlезигагlа боацаш лакхъергьа.

Советски пачхьалкхено коммунизмага бодача новкъа гlолла бlубенне ила болащи боахача тlаlалашате доккха творчески хьинар чудоссаду района юрта боахама болхлошта, сийлахьа къахьегама гlулакхаш карагlдурлара тlахьех. В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна тlаийца декхараш кхоачашде, дезаш хиларо тхогара дlадехарга са на кхолеш творчески къахьегилга. lилманен толамагlа йолча опытан карагlадьинараш практикаlа юкъехухьилга.

Оаха вlаштlехьдоаккхаргдa дукхача колхозашта, совхозий болхлоша агрономен зоотехнен ларлаш lоmвелга, трактористаш, комбайнераш, бригадираш, фермай заведующеш, юрта боахамий специалисташ, кхыча квалификацей болхдой кийчбелтен цар гонзал лакхъелген.

Доарга низаш хьалхара тlааьехьийтара оаха лаьттан хlара гектаро арене хьувкъам тергалбол хиннбтара, минеральни органически удобренеш хlара центнерах меттагa дукхагlа пайда эцила.

Хий доацача лаьттаех пайда лоацlа эцнгта вlаштlехьдоаккхаргда оаха.

Сийлахь - воккха баьччен хьехархо В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна тlаийца социалистически декхараш кхоачашдар духьа къовсам а боархабеш, ... шоай вай республика Грозненски районен Украински ССР Херсонски области Ново-Воронцовски районен колхозахой, совхозий болхдой.

Декхараш дийца а дийца тlаийцад Сунженски района юрта боахама хьалха латтарий совещани.

ХЬУВКЪАМ ЛАКХБЕРГБА, ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТИВНОСТЬ АЛСАМЙОАККХАРГЬЯ

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРА СИЙНА НАУРСКИ РАЙОНА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОША ТІАЙИЦА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Дерригa нохк кийчлу сийлахьдоккхача денга — дунен пролетарината баьччан тьехархочун Владимир Ильич Ленина сийлахьйоккхача юбилейга. Айлуш латт городен юртен къахьегамхой политически къахьегамен хьинар.

Владимир Ильич Ленин вахча дийнахьа дена бlаь шу дизар белгалдаккхара дикагlа йола способ — из да боахамн культурен дегlакхуалара дахкье советски халкъа хьалхашкa латта йоккхий планаш кхоачашъяра уйла тlехрзаар. Парте белгалдаь хlамаш кхоачаш а деш, района къахьегамхоша доллa хlама ду дерригa гуллеш дола ялат сицха алсамдоаккхилга, дуух, шура, фуаш, тха, комсаш, сом, бальдадараш дукхагlа доахилга lалашдара.

Пачхьалкхенга ялат доххара пхе шера план кхаь шера кхоачашъяьй районо. Планехьа пункташка из дlачуденнаш 33,2 эзар тонн кханеlа хьаьа лелаш кхоачача 32,5 эзар тоннаш меттел. Пхьалагlа дlалла лахтlа хинача 184240 тонна меттел Даьхенга дlакхьачай 194,6 эзар тонн комсий. Шерагара шерага дукхагlа хул йохкаш йола хьайбай продукци. Шин шерен 9 беттен кхоачашъяй пачхьалкхен кхаь шера план-заказ дулха — 96,3 процент, шурайха — 117,3, фуашта — 123,2, тхана — 112,8 процент.

Района колхозашкен совхозашкен тоаденнад къахьегам вlаштlехьбаккхара гlулакх, къахьегама оасарле лакхъений, айлуш я болхлой, колхозхой, специалистий инициативен къахьегама хитуазиами. Болх тика бу В. И. Ленина цlерагlча колхоза, «Советская Россия» яхача. Калинина цlерагlча совхозий коллективаша.

Пятилетка хьалхарча шерашка районе хьалхийнаб производстве хьалха латта башха-тика болхний. Царна юкъе — Ленина цlерагlча колхозера нов. Рустамова комплексни бригада, «Советская Россия» яхача совхозера нов. Гресева комплексни лелаерий бригада коллективаш, дояркаш нн. Лукьянова Чичаева, жа lуй нн. Хамзатоев Хайдаров, механизатораш нн. Белалов, Сухоруков, дукха кхыбар.

Карагlдьинна чу тlа сеца lеш бах района къахьегамхой. КПСС XXIII-ча съезда, парте ЦК мартовски майски Пленумий решенеш кхоачаш а еш, цар лаьрхlад хьувкъам кхы а дукхагlа лакхдар духьа къовсам лоаттабе. Сийлахьча юбилейна накъабоxаш цар посанта укх тайпара социалистически декхараш тlаэц:

Дерригa гуллеш дола ялат 1969 шера 38 эзар тоннаги 1970 шера 39 эзар тоннаги дlаккхоачада. Пачхьалкхенга 1969 шера 9,4 эзар тонн 1970 шера 10 эзар тонн ялат доxха. 1969 шера 70 эзар тонн 1970 шера 72 эзар тонн комсаш кха а чакхйолаш ... яхна.

1969 шера 3558 тонн 1970 шера 3700 тонн дуух дакха, шура а кхетта хьалхарча шера 7400 тонн молагlча шера 8400 тонн якха, фуаш — 3000 эзар а 3175 эзар а гуле, тха — 850 тонн а 860 тонн а дакха.

1969 шера 2800 тонн дуухаь, 4600 тонн шурий йохха, 2305 эзар фуь дохка. 850 тонн тха дохка. 1970 шера: дуух — 2900 тонн, шура—5000 тонн, фуаш—2455 эзар, тха — 860 тонн. Хlара отделене, бригаде, звене культурий хьувкъами боахама продуктивности лакхъяра разерваш шерагlа пайда эца, лаьтто ледара культура лакхъе, хий дехка лаьттан дукагlа хилийта, удобренеех, техниках пайда дикагlа эца, lилманa карагlдьинарaш хьалха латтарий опыти, lилман ларда тlа вlаштlехьбалдккха къахьегам новкъе юкъедоaла.

Гураха каьшарa дlадуврдача оахана ахарo хьасапе аш йола обработка тlагlертта юкъехахьа. Фу дlадувча стандарта цхьоанатlча классага хlакхоачаде. Хий дехкача дерригача лаьттешка тlоедал фуйлийтаьа а шоаччул кlезигай доланаш вететацеш а хий дехка. Минеральни удобренеех эггара хьалхарча аргlанна хий дехкача лаьттешка пайда ела. Хlара шера 30 эзар тонн кlезигагlа доахаш кхо дехха. Цхьа гектара тlара хьала хьувкъам 1969 шера 18,5 центнерага, хий дехкача лаьтташка 30 центнерага, 1970 шера а кхетта хий ца дехкача лаьтташка 19,5 центнераген хий дехкача — 35 центнераген кхоачабен.

Доакъарий культурай хьувкъам лакхбара чотах общественни хьайбалта чlоагlа доакъарий база хьае. Хlара lатта лоархlаш 25 центнери устагlанна лоархlам кхоаккхa центнери аьла кийчье, силос а кхетта — lатта 10 а устагlанна 0,5 а тонн.

1969 шера хlара lаттагара 2600, 1970 шера 2700 килограмм шура якха, хlара устагlанна тlера 1969 шера 5 килограмм 1970 шера 5,5 килограмм тха дакха. Кьонача бежанашта 650 граммаш жена 150 граммаш кlезигагlа боацаш зеннен бийсаннен юкъера лаьрхlача дулх тlаеттадулго lалашде — доладеш а чуттадах.

Хlара 100 lатта тlехьа 95 lаьхий 100 жийна тlехьа 105 lахарш хьалкхеде.

Хьайбай боахамерча хьари процессашта из метта механизацие. Пятилетка чакхйоалача хана оарнача халача процессашта механизаци е.

1969 шера 2150 тонн 1970 шера 2900 тонн бальдадараш дохха. 1969 шера 1500 тонн 1970 шера 2000 тонн сом йохха. 840 тонн 1969 шера а 840 тонн 1970 шура а пачхьалкхенга бальдадараш дохха.

В. И. Ленин вахча дийнахьа дена бlаь шу дузаш пачхьалкхенга ... кхоачашъе ялат, дуух шура, фуаш, тха доххара.

Пхе шера план шоаш йоккхача хьоскалашта 1970 шера 7 ноябрь хьатlакхачалехьа кхоачашъе.

Пхе шера планал совгlа 21,7 эзар тонн ялат, 3,1 эзар тонн шура, 255 тонн дуух, 442 тонн тха, 5,5 эзар тонн комсаш, 1985 эзар фуь дохха.

Пхе шера къахьегам оасарле 40 процент лакхъе, продукци ахкара дlабоаш кха лоамагlчул 5 процент дукхагlа яхбе.

В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дизара кийчо еча леношка станицаш болхлой поселкаш тоалра бокхха бол чакхбаккха. Пятилетка чакхйоалаш кхо школа, культура кхо цlа, кинотеатр хьалде. Районе магистральни газопровод йилла якха, Ищерски станицен «Советская Россия» яхача комсий совхоза, Алпатово болхлой поселкашкен газ чуйнила. Калиновски станице больницен Наурски станице поликлиникен хьальаь яха.

Пайда социалистически декхараш толаме кхоачаш а дахь, дахьа дерттlача тайпара накъагlерда тха хьамсара Коммунистически партен вай социалистически пачхьалкхен хьаль В. И. Ленин вахча дийнахьа дена бlаь шу дизара, района экономика айергьа оаха, кхы а прагетlен дlахьегlен хургда юртарча къахьегамхой вахар.

Дlахо хьоргьа оаха республика Шелковски Надтеречни районий къахьегамхошта социалистически яхь.

Декхараш дийца а дийца тlаийцад районий партийно-боахамен активо.

СОВЕТСКО-ЧЕХОСЛОВАЦКИ ПЕРЕГОВОРАШ

14—15 октябре Кремле переговораш хилар Советски Союза правительствении делегаценен Чехословацки Социалистически Республика делегаценен юкъе. Вlаши дагабаьлар Московски соглашенешкара хьадоагlача цхьадолча дешнех, цу дахьье 1968 шера 3—4 октябре Москве хинача советско - чехословацки переговорен йолча коммюнике тlа из оттадаьча тайпара, советски бlунаш хана Чехословаке территоре тlа хилара условеги хьакъехьарча дешех шоашта кетарашта.

Советски оагlонгахьара переговорашка дакъа лаьцар: СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела К. Т. Мазурова, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыкос, СССР оборона министра Советски Союза маршала А. А. Гречкос. СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра хьалхарча заместитела В. В. Кузнецова, СССР оборона министра хьалхарча заместитела СССР Гераназцарча Низий Генеральни штаба начальника, Советски Союза маршала М. В. Захарова.

Чехословацки оагlонгахьара — ЧССР правительства Председатела О. Черника; правительства Председатела заместителаша Ф. Г. Гамоузен П. Цолоткан, юстице министра Б. Кучера, унахlеро лорхара министра В. Болчека, Словацки къамаи совета председатела заместитела Я. Моркос, юрта боахамен продовольствен лешашта волча Словацки къаман совета уполномочене К. Бояс, кхыча мехкашцарча гlулакхий министра заместитела Я. Пудлака, къаман оборона министра хьалхарча заместитела, Чехословацки халкъе эскара Генеральни штаба начальнике инаралeйтенанта К. Русова, кхычар.

Переговораш новкъостащхен корта болаш цхьана гlулакхаш леладарен хьалашка чакхъьлар.

(ТАСС).

ВЛКСМ 50 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

ЕРРИГСОЮЗНИ КОМСОМОЛЬСКИ

Маьркlама беш хьалхадолаш дийнар Ачхой-Мартана районан «Орджоникидзевский» совхозе кагий нахи мехкарийн хьай тlаьра, сомий бешахошкара, фермашкара беаггlаше а комсомола юбилейн шера шоаш даьчунна, карагlдаьначунна итог е комсомольски собране гуллуш. Дайнехьа сарралца болх беш хиннабале а делачена дар кагирхой бlаргаш, уж кlаьдбалар цхьанна хlаманца хоьцар.

Ерригсоюзни торжественни комсомольски собране дакъа лоцуш бар комсомола ветеранаш, совхоза хьалхле лелаераш, къаьна коммунисташ.

Юбилейни вахта итогаш йир къонача балхаша. Дог гlоьвзахьаш я уж. Укх шера паччахьалкхента сом бохкара план 165 процент кхоачашъьнай кагирхоша. Комсомола юбилея сийна яьржача яхье хьалхара моттиг дьахкай къона коммунист Гончаренко Вера керте латтача №3 йолча кагирхой бригаде. Сом чуэцара план 363 процент кхоачашъьнай кагирхоша.

Дика къахьегарца белгалбаьннача комсомольцашта ВЛКСМ райкома Сийлен грамоташ елар.

В. И. Ленина юбилея сийленца лакхъабахара де хесараш белгалдир кагирхоша. Йоккха яц совхоза комсомольски организаци. Царех дукхагlбараша совхозе болх бу шу совгlа та мара яц. Цудухьа тервам тlабахийта дийцар укхаза кагирхошта кхетам балара, дар къахьегама дисциплина лакхъара деш лаьца. Къаьстта къонача дегашка йоккха лер юташ дар комсомола ветерана Арсанов Махьмада хаь къамаьл. Серноводске юххьанца комсомольски ячейкаш вlашагlйоххарах, цига эггара хьалха вайнехьа мехкарий комсомоле дlаэнарах, хьалхарча комсомольски ячейкай сийлен гlулакхех лаьца дийцар цо.

КПСС Центральни Комитета цlерагlа даьхийта аьхно письмо тlаьийдар кагирхоша. Цу тlа Ленински партена тешам ху кагирхоша цlоаш революционни традицешта мутlаьха хиларах, В. И. Ленина кагирхошта хьалханца оттадаь декхараш сийлекха кхоачашдеогхиларах, дlахо йолача хана а къахьегама овсарле кьи лох ца ели [illegible]

А. МУРЦАЛОВ.

«Грозэнерго» центральни ремонтно-механически заводерча Потанина Людмиласи Рычкова Людмиласи дика дlахьу ленински къахьегама вахта. Тlехника хул цар ремонт яь трансформатораш. Массеxк балла говзал я цар. Цудухьа хlара сменагlа норма тlехкхочашдьо цар.

СУРТА ТlА: коммунистически къахьегама ударницаш Л. Потанина (аьрдехьарьар). Л. Рычкова трансформатор тохкаш ба.

В. Дэвсяка сурт.

АЙДЕННАЧА ХЬИНАРЦА

Дика чаккхъьаьар Ерригсоюзни комсомольски собрани Надтеречни района «Кругловский» яхача совхозе. Собране къамаьл даьча совхоза комсомольски организаце секретара Цеханов Мухьадоа хоашца дийцар къонача болхлошта карагlдьиначa къахьегама толамех. Комсомольски вожака йоалаьча цифраша тlехьашка датт дог гlоэвзах гlулакхаш. Масала, хьаьцаргья вай алат чувлаш хинна ха. Кхаш тlа болх беш хиннача цхьайтта комбайнах цхи комбайн лелаеш комсомольцаш бар. Совхоза комбайнераша юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дьахкай комсомольца Межиев Якъупа.

«Кругловский» совхоз дукхагlа хилча дакъе комсаш лелаеш я. Цу культура шефство лелаеш ба комсомольцаш. Къаьстта дикача толамашца белгалбаьннаб къопа комсаш лелаераш Бетерланов, Султханов. Ер шу доалуш дикагlа болча тракториста комсомольски организацега деххар дир КПСС мугlарашка ваха шийна рекомендаци я дьино.

Бакъда, из дика механизатор волга шоашта дика хоаше а, комсомола юбилей хьалхаца сабардеш тlаккха юцаргья хьа рекомендаци дьлар цуга. Шийн новкъостий хьехам тlа а шийца иттар комсомолец юбилейни вахте. Хlаьта хlана Ерригсоюзни комсомольски собране ВЛКСМ 50 шу дизара сийна ше баьча балхах рапорт делар цо. Шера планах 535 гектар лаьтта аха дезача 613 гектар аьхад, кхоадаь 254 литр доагор.

Цу собране новкъостаца парте вола рекомендаци елар цунна. Цунца цхьана рекомендацеш елар толашагlболча механизатораша Яхиев Вахийта, Бетерханов Султана. «Кругловский» совхоза комсомольцаша дика болх барал совгlа, культурно салаlар вlаштlехьаккха хааш хиларца а белгалбаьннаб. Совхозе дика дlахьеш ба спортивни болх. Боахама футболисташа «Урожай» яхача республикански спортивни общества кубок яьккхай.

Совхоза кагирхошта, карагlшиначa дикача гlулакхех тlоагlа доккхал дег ба шоай хана районе эггара хьалха комсомольски ячейкаш вlашагlехкараш. Собране къамаьлаш даьча комсомола ветеранаша Солтуханов Дауда, Кадиев Хьжунида Тирка тlа комсомольски организацеш вlашагlйоххарах шоашта дагадоагlараш дийцар.

Карагlдьиначa толамех отчет ец комсомольцаша а цlенхашта дийцар кхоачамбоаларах, хlаьта уж дlадахара ваьхьаш белгалдахар.

Гаргакхоачаш доагlача В. И. Ленина сийлахь-доккхача юбилей сийна тlаийца керда социалистически декхараш чlоагlдарца, цахадаш къонача тlехьен йоакхо арах партена дег тlара баркал оалаш письмо тlаравцарча чаккхьаьлар собрани.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома отдела заведующи.

КЪАХЬЕГАМА СОВГlАТ

ВЛКСМ 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье Октябрьски районе хlанзле белгалъьнний хьалхле лелаш юхгальъьнний комсомольски организацеш. Уж я Локомотивни депо, телемсапромысла, Электро-механически завода, миттга района кхача предприятей комсомольски организацеш.

Районе 600 комсомольцо коммунистически къахьегама ударника цlи яьккхай. Хlаьта 800 къона болхло къахьегама овсарле лаккхьара шоашой комплекси планаех бахъ беш, комсомола юбилея хеталаь лола декхараш толамца кхоачашдеш ва.

Комсомольцашек кагирхошеи планал совгlа 1000 тонна мехкдаьтта продуктанаш, цул совгlа 600 киловатт электроэнергии кхоьlий, гудадь дlаденнад 600 тонна тиша аьшк. Укх шера кагирхоша енача 130 рационализаторски предложенех 32 эзар сома паччахьалкхенна пайда хинаб. Къаьстта дика къахьегарна белгалбаьннаб машиннаьхкахой «Пятилетка комсомольско-кагирхой состава» фонде мукъаьлькхай 390 вагон.

Дика толамаш даьхад Грозный яхача станце комсомольско-кагирхой смена. Укх шера ше бетта 150 гарга беза мухь тlабоалоссалаш дlаяхийтай, царна ила совгlа 60 эзар тонн мухь дlабахьийтай цар. Къаьстта белгалбаккха йов укхазарча комсомольский прожектора болх а. Цахадаш къонаеш латтабу кьи членаша балла овсарле, продукци дикал лаккхьара а цунга дlабоалах лохбара а. Хан-хаммахьа рейсаш ю вагонаш тlа мухь тlаботтарен iобаккхарем балхаш миштa лел хьожаш.

Ленински комсомола юбилейна доккхий совгlаташ кийчъаьд къонача Iилмахоша а. «ВНИИКАнефтегаз» Грозненски филиала комсомольцаша «къонача специалистий прорабаткаш» кийчъьай. Хlаьта «Севкавгипрозсельстрой» филиала комсомольцашна общественни эьсцап кердача варианташ оттаьй комсомольски парти гоңлан. Дика болх беш я уйлаа общественни конструкторски бюро а.

Районе хlара комсомольски организацена кулгалдеш, вшача хана царна новкъостал де кийча йоаш я партийни организацеш. Цу хьакъехьа коммуниста дlахьу комсомольцашца, кагирхоца вlашагlлехетараш, кагирхой сийрпаш.

Парте райкомо юхьанцарча парторганизацеша доккха новкъостал ду комсомола цlейна кагирхой сийленца яккъабитара.

М. КОСТЮК,
КПСС Октябрьски района оргтдела заведующи.

ДОШ КХОАЧАШДУ КАГИРХОША

ВЛКСМ 50 шу дизара сийна тlаьийца хиена декхараш кхоачашдеча хlанзле хьалхле лелераш белгалбаьннаб Наьсарен районе. Укх деношка комсомола райкомага шоашта карагlдьиначарех хоам беш рапорташ тел юххьанцарча комсомольски организацеша.

Укх шера шоашта деладе аькха тlачlоагlдьача 68 гектар лаьттан хlара гектара тlара 90 центнер моартой чуэца декхараш тlаийцар «Экажевский» совхоза А. Угурчиев керте латтача комсомольско-кагирхой звено кагирхоша. Уж декхараш сийленца кхоачашдара беррига вар тlабахийта къахьийтах кагирхоша. Дlайийнача культура лерттlа гlулакх лаьд. Цудухьа карагlдьиначараш дика да — хlара гектара тlара 145 центнер коартол чуэц царо. «ВЛКСМ 50 шу цlерагlа коллектив» яха цlи яккхаре къовсам лоаттабу комсомольцаша. Хlаьта хlана из бокъо яьккха боалаш а латт уж.

«ВЛКСМ 50 шу дизара лерттlа кийча!» — яхача девизах къахьегаш хьабоагlа «Назрановский» совхоза В. Дуьлиев керте латта кхаш леладу комсомольско-кагирхой звено болхлой.

Дика толамаш доах цар хlаьна хьажагlа чуэцача а. Ден [illegible] шоаза тlехьхоачаньбу хlара кагирхочо.

Районе къайбаш лелаеча кагирхошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле «Октябра 40 шу» яхача совхоза комсомолкара доярка Даурбекова Зинаида а. 22 эш далабу Зинас. Комсомола юбилей сийна шура аккхара шера план 29 октябре кхоачашдош деннадар Зинас. Ше денна дош кхоачашдеш. Iийнаьц хьахьатlаккхачале шера план кхоачашъьнай аьнна комсомола райкомага рапорт кхаьчад. Хlаьа пятилетка дьаьагlча шера чотах къахьег Зинас. Цунна дукха тlехьа па юсаш хьайсагlа «Назрановский» совхоза доярка комсомолка Халухаева Люба а. Хlаьане тlехкхоачашъьа яьккхай из шура аккхара шера дlаьш а тlаьийца хиена социалистически декхараш а.

С. БЕРДОВ.

★

Планах йоагlар 18 центнер йолча хlара гектара тlара 80 центнер ийча чуэц Ачхой-Мартана района «Новосельский» совхоза Чинханов Хьасана кулгалдеча бригада сомий беш лелараша.

Хьинаре къахьегаш я бригада ерригa коллектива, цхьабакъда царна юкъе а белгальъанна ез Волкоганова Надежда. Цун хьокхам дийнаьша — наl ах норма.

СУРТА ТlА: совхоза толамагlа йола болхло Н. Волкоганова ийнаш хьийоадаш йодл.

В. Доброва сурт.

★

ТlЕХДИКА

«Тlехдика» — яхача цах бир паччахьалкхен приемочни комиссе Хакимов Хьасан керте латтача участка коллективо баьча балха. Доацача хана халача хьолашкъ газопроводаш ворхl километр йiаьхьа газопровод йиллар Малгlобика районе № 4 йолча совхозе. Укх денош эксплуатаце дlалургья из.

«Южгазстрой» тресте Грозненча спецСМУ толашагlчарех я Х. Хакимова кулгалду участок. Укх тlехьара шин шера республика тайп-тайпарча юрташтен поселкашта газофикаци яьй коммунистическа къахьегама цlи лелаеча коллективо. Хlане «Ингулский» совхоза газафикаца ера шерре балхаш дlадоладаь Дорожкин Анатолий Ивановича, Саркисьян Беник Тотовича бригадаша. Тlаийца социалистически декхараш хапал хьалха — 7-гlа ноябрь тlа кхоачаш кхоачашде ерхl яьннар долча слесараша.

М. ГАСИЯН.

ӀАДАТАШ — ШИРАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШ

[illegible] юкъера дlаьйна [illegible] болча, ширача замах юхедисача, хlанз а гlехьабисача наьха сакхетам чу доахьача хlамах ба ди, Iадаташ, частни доалахье лелаярца йола уйла, кхьелараш.

Хlара хана юххьанца дега бlаьшерешка а шараш шерашка а дахаш леладаь шийн Iаьдалашн законаш долаш хиннад. Цу къаьнорча Iаьдалех цхьадараш вай денош хаа а кхаьча воlача оагlоргахьа. Iотхаьм беш да сосетешн наьха сакхетамаш вахараш. Уж тайпа Iаьдалаш да нохчийн гlалгlайн Iадаташ.

Дукхача гlулакхашта ясама кодексаца — шарlата тара да Iадаташ. Уж цхьан хана-замалахьа, патриархально - родови отношенеш йолча хана дера хьахиннеи халкъа вахара социально-экономически хьалаш хувцадаларга хьежжа хувца а лун хьадоагlаши ш.

Халкъаца социально - экономически хувцамашка хьежжа хувца а деннад, хувца а лу Iадаташ. Классови обществера Iадаташ эксплуататорски маlан долаш хилар белгал а доаккхаш, профессора Магомедов Расула «Дагестанови ловмарой Iадаташ исторически хьаст санна» яхача шийн балха тlа язду: «Халкъашна бlаьшеренашка лeладеш хьадоагlача Iаьдалий нуц меттахьа а лоаттадеш, общества социальни... бухьа хьаштац хьаллаца эттад Iадаташ хувцаденначa хьалашка.

Паччахьа цlерагlа Кавказерча цун поместника инарал - адъютанта граф Воронцова лоамарошта лаьрхlа яьхад: «Шоана тlабехка бахийтачар шоана доах дерга Iадатаген шариатаген гlолла. Хlаьта судаши нивацил дерга оаш хержачеи шун начальникаш рольда а болаш гlулакхаш тlа хьежабечеи дикагlа болча наьах вlашагlахкача халкъа судашка».

Цу тайппара, реакционни Iадаташ дувцачі хана, вайна дагара дараш, масала, укх тайпара хlамаш да: тайпаш (цхьан къамах бола нах дукхачь тайпашта бекъьабалар), хlаьта цунца дувцадеина вlаши галахар, пхьа лехар, деаде а обществе а кхалсага маIача сага иийсса бокъо ца хилар, кхалсагах урдув долар, маьре яха хьалчанза йола йаIигаш маьре ахийтар, дукха истий кхуэлар, кхьадараш.

Нах ахкен къевен болча хана хьахиняна уж Iадаташ тlехьагlа хьалдаьшар шарiатем шарizман оагlонгахьара. Цо аьттув баьлари Махкача [illegible] хана [illegible] тоаш гlулакх дlаьалла.

Вай социалистически замалахьа ширача [illegible] акха а реакционни дахьа кхоачашдей а да.

Уж дукхаьхо да революционни традицешта, социалистически принципашта, социалистически морала. Масала, вайнах тайпашта бекъьабалар ширача замах юхедиса зуламе гlулакх да. Цо обществерча берригача членийн бокъонаш цхьатера хилийташ, искусственник боакхьаш юкъе кьаьст-кьаьстача наьха тайпашта (кьаьстта санна тайпаш доархlаш йолча). Цо новкъарле ю халкъий доттагlала [illegible] раддок теххаераш къайлабаьхара.

Сага верах лира таlазар ду советски законашца. Цхьабакъда, вай деношка хьакхьачаи юкъ юкъе гучадуьлаши да пхьа лехар санна дола акха Iаьдал. Пхьа лехаро, цlаккха а хадаргбоаца маlа а хиле, цхьан зуламгара кхыча зуламга яхув. Цхьаза моллагlа хиннача хетарах Iадатагlен шарiатагlен пхьа лехара пайда эц.

Вай республике лоархlаш болча махах машара комиссеш вlашагlехкай пхьа лехарца къовсам лоаттабараш советски нах дийна битараш. Социалистически гуманность ларде уллаш долча советски законашца, вай общества сакхетам лакха хиларо новкъостал ду из зуламера Iадат цlендь юкъера дlадаккхара.

КХАЛСАГА бакъонаш сийн бlаьшеренашка тоlадаьи доадаьи лоттадаь Iадаташ къаьнарча замах юхедиса зуламе санна вай деношка хьакхьачаьд. Из гуш да укх хlамаш: дукха истий кхуэлар, йоlах урдув дахар, маьре аха да йоаца йиlигаш маьре ахийтар, и. кх. дl.

Вай хана сектанташа — хlай беттигаш леладераша шоай дезалхошта мукъа дац цlагlа книжкаш, газеташ, радио, телевизор, фотокарточкаш, хlанзарча бытех культуран кхьйола хlамаш дела. Цунах гуш да Iадатийн вай общества вахара дем дола ер, цуш реакционни чулоацам.

Бераш кхетам балара гlулакха доккха дакъа кхоач кхалсагага, Iадатегlа вахар — из да кхалсаг маlача сага лай хилар. Йоазув-дешар ца хоаш, тlехьа йисса хулга. Тlакха фу кхетам болалургба цунга шийн берашта, дезал а укхаш йеноа махкхо, миштa ю [illegible] ца, нагахь санна цунга [illegible] тешна [illegible].

Кхалсага къахьеген салаlен аьттув бола хьалаш вlаштlехьаьхад вай мехка, хlара шера дукхагlа хул берий упраждениш, школаш-интернаташ, и. кх. дl.

Iадатаца Iональ оалалаш дlайоалаш латт. Гуччахьа наха Iадаташ дlаккхувсаш бlаргагу вайна. Из-м миштa хила деагlаш а да.

Вай мехка социализм котъьалаьд [illegible] а зараш а шерашка Iадаташ хьалоаттадаь социальни лардаш, политически хьалаш [illegible]. Социалистически общества йиса а дlахо деlайухаш а я хьаша-да везар, боккхагlа барам лархар, [illegible] гlалгlайн къаьнан традицеш. Уж башха-дика традицеш вай мехка кхача халкъий традицеш санна интернациональни маlан долаш а я.

Халкъа социально-экономически гlулакхаш дегlаахарга хьежжа дlадоал къаьнара, реакционни Iаьдалашн традицеш, юхе а дусаш, дlахо дегlаух прогрессивни Iаьдалашн традицеш.

Къаьнара Iадаташ дlадалара баккхане шаьрагlа бlаргагора вайна гонахьарча, советски обществерча вахарга хьежача кхоачам ба, масала, — Нохч-Гlалгlайчен экономике, къахьегамхой вахаре, цар культуре хиннача доалхийча хувцамашка.

Из дерригa а — Коммунистически парте ленински хьакъий политика чакхъахарах хьахиннар.

Вай республика къахьегамхой вахара хlанзарча хьалашка сакхетаме волча хlара советски сага бlаргагу дьиши Iадаташ халкъий доттагlала новкъарле ец хилар, кхалсагаца йола тlехьайиса йlрча уйлаш наьха вахарера сакхетамерен цlеньь дlалхара новкъарле ец хилар, культура дегlайоалара, коммунистически уйланца нах хьалкхебара новкъарле ец хилар.

Цхьабакъда, цхьанна а тайпарча ширача гlулакхий юхьхоачарбац социалистически обществе дегlаухалга юхасоаде, социалистически культура дегlаухилга, социалистически традицеш Iаьдалаши дегlаухилга юхасоаде. Кердачо, революционнийчо эшаду къаьнадар. Хьалхашкахьа, коммунизмагахьа дегlаулаш латт обще- [illegible]

М. АБАЗАТОВ,
исторически Iилмай кандидат.

Дlабахача шо бетта план тlехкхоачаш а я планал совгlа 12 эзар сомий мaьхка продукци арахийцай Грозненски литейно-механически завода коллективо. 15 октябре кхоачашъьнай цар итт бетта план а. Геттара лаккхара хьувкъамаш доах завода механически цеха болхлоша. Сихен дикал лаккха йолаш къахьег укхаза Толкачиков Геннаде, Сушанко Валере, Ранмов Николай, кхьычар.

СУРТА ТlА: токарь Г. Толкачиков подшипника лаккерча тlехенна обработка ец воала.

И. Пашева сурт.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДlАХЕЦАЦ

КПСС XXIII-ча съезда цlерагlча Грозненски крекинг-заводе дика болх беш я Овсянников Иван Петровича керте латта № 1—2 йолча установка коллектив. 4-ча октябре дена тlабоагlача бетта чотах къахьегаш ба установка технологаш. Планал совгlа арахийцай эзараш тоннаш мехкдаьтта продукти. Ленински комсомола 50 шу дузача цlейна къахьегамо совгlат а кийчдеш, хьайтта бетта план ер бутт такхбоалча деношка кхоачашъьа ерхl цар. Къаьстта дика къахьег боккхагlбола операторашЗахаров Иван, Назаренко Надежда керте латтача сменаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

НОЯБРЬ БЕТТА ЧОТАХ

Кхо кlира гаргга да мара йиса оац Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 51 шу дуза деза цlой тlанхача. Цу дезача денна къахьегама совгlат кийчдеш яхье яьннача Грозненски химически комбината дукхача цехаша шика къахьегаш толамаш доах. Царна юкъе хьайла паттачарех а Баев Александр Иванович керте латтача ацетон арахецача цеха коллектив. Цо 7-ча октябре дена къахьег тlабоагlача бетта чотах. Миттга дика болх бу ленински къахьегамна вахе латтача Олифер Виктора кулгалдеча № 15 йолча цеха коллективе а. Итт бетта план 10-ча октябре кхоачашъьай цо. Хlанзехьа тайпанца совгlа арахийца продукци эзараша сомий мaьхка я.

Н. КОСТЫРИНА.

ДЕПУТАТА БРИГАДЕ

Ер иттлагlа шу да Асеева Дарья Сергеевнас Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза комсаш лелаеча бригадана кулгалду. Шийн къахьегама сийце лакха лоаттадарца Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхенарча Совета депутатала хержай из.

Дика хьувкъаьй шоай комсаш цун бригада членаша пятилетка кхоалагlча шера а. Цар гlулакх деча комсий беше хlана 113 гектар лаьтта дlахоаш. Цхьабакъда, царех тьункъам луш ярш 25 гектар мара яц. Комсашта цахадаш гlулакх лоаттадеш хиннай Дарьяс кулгалду коллектив. Цудухьа бlарг сийрда боалар комсаш хьайоахача хана цар беша ваьначарх. Хlара гектара тlара чуэцийн комсаш 1556 килограмм хилар кхаьхк йоагlар 900 мара йоацача. Миттa лаьха хьувкъам кхебарца бригада аьттув баьлар комсаш йоккхара шаш кхоева тlехкхоачашъе.

Цхьабакъда, бригадерча кхобайча кхоьлашта карагlдьинарах а толамагlа дар. Самсонова Афанасий керте латтача звенос 14 гектара тlа кхоаьх комсаш. Цар хlара гектара тlара хьаьлха комсаш 18 центнерар а пайда шоана совгlа.

Районе эггара лаккхагlа бола лаьнний кхувкьам кхебача боа. Асеевай бригада коллективо шоай къахьегамца толамаш В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача денна хетаду.

Е. ФАРИНЕВА.

ДИКАГlБАРИЙ МУГlАРАШ ШЕРЛУ

Грознера Дербентеи Минеральни Воды яхача станцешкара вий дуккхача хана дена дика беш машиниста Шмаргунов Александра. Тахьо шу да цо укхаза болх бу. Хlаьта а керда рейсе араволлаш хlара деталага, болтага, гайкага хьож из.

Хlара перегона режимни карта дика ловзаш волча А. Шмаргунова состава энерге низах ийса пайда эцар бахьан долаш хlара рейсагlа доагор кходу. Ер шу дlадоладелча денз 20 тонн дизельни доагор кхоаьд цо.

Хьалхле лелаеча машиниста Н. Шмаргунова новкъостанта дlайоаздийт шийн опыт. Говза болхло хиларах совгlа дика общественник а ва из. Грознерча локомотивни депо дикагlболча машинистех ва из.

Халача балха механизаци ец, станокий конструкцеш эргайоахаш, технологически процессаш тоаеш къахьегаш ба В. И. Ленин ваь 100 шу дизара лакхъабахара яхье баьнна Грозненски машиньакхьа дукха а болхлой.

Царна юкъе дикагlболча цхьайтта болхлочун портреташ къахьегама сийлен стенда тlа хьалтехад. Цхьане тlа Гудермесски станцера локомотивни депо слесарь Калинин Валентин Тимофеевич ва. Боккха пайда баьннаб ийс бетта цо ена ворхl рационализаторски предложени балха юкъехьарах. Хlаьта цун уллув хьалдеаллача сурта тlарча Грозненски вагонни депо слесара Леонид Ефимович Карпова йийтта предложени [illegible].

Йоккха опыт йолча болхлошца цхьана тlа болх къонача машиниськхьахоша а. Укхаза ва Грозненски локомотивни депора комсомолец Соловьев Анатолий. Укх шера цо ениь кхойтта рационализаторски предложени [illegible].

— Из Ленински комсомола новкъостъе итт шу дузача денна хетаадь со совгlат да, йоах Соловьев Анатолий.

Г. АНИНИН.

КОЛЛЕКТИВА СИЙ — ХЬА СИЙ

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАНАШ

ГРОЗНЕНСКИ тепловозийн хьан къахьегама вахте аттаб Сийлахь - боккхачу Октябрьски революцие 51 шу дузача дена, В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача цIейна сийленца нахъбахара. Цу дакъе хьинар кхо ца деш къахьег цар. Мухь дIа-юха бахьара цхо шера план 1970-чу шера 7-чу ноябре кхочашъе социалистически декхараш тIеийцан.

Уж декхараш ханал хьалха кхочашдара ахьс баьнмарашта юкъе хьехам тохаш ба къахьегама ветеранаш. Церех цаI ва депо слесарь Проценко Николай Васильевич. БIаьхен сийлелн къахьегама никъ ба цо хьабенар. 35 шу совгIа ха я цо депо болх бу. Хьинаре къахьетарах хьахннай йоккха опыт, лакхьлий балха говзал, дукха кердадараш производствана юкъехиъьад.

ЧIогIа доархIаш сий деш ва из депо болхлоша. ТIехника производственник, тха доттагIа, новкъост, хьехархо оал цар цох. Доагора аппаратура ремонт еча цун бригада даим тIеккхоачашъю сменагIа нормаш, лакха дикал йолаш хул ремонт яь дIаенна аппаратура. Депо бригадашта юкъе эггара хьалхарчарца коммунистически къахьетама сийлен цIи елар на керте латтача бригадана.

Производствана технически прогресс яра а хаза дакъа лоац нов. Проценкос. Вашха-дика 10 кердадар производствана юкъедиъхьад цо. Цар пачхьалкхенна бахь пайда эзараш сомаш да. ХIанз царех пайда ийца Iап Грозненски депошка, царех пайда иц вай мехкарча дукхчача предприятешка. Укх тIеххьарча массеха шера цо хийч а яь производствана юкъейнхьай пачхьалкхенна дукха пайда беш йола 60 рационализаторски предложени.

Доагора аппаратура ремонт еча цехе дIачуваьлча нийсъаь дIаеттаь латташ я дукха тоххама, измерительни приборашь, приспособленеш, инструменташ. Царех дукхагIъяраш хьаь я цун къахьегама дошоча хулгашца. Депо дикагIволча рационализатора еннай «РСФСР заслуженни рационализатор» яха сийлен цIи.

Творчески къахьегарь болх а безабалийтаб цо ший коллективерча хIаранена, цун бригадера хIара шоллагIаар рационализатор ва. Посадаш лелача кхерамзе хилийтара, къахьегам аттача балкхара дукха предложенеш тел цар.

Дукха цул тIехьагIа балха венавац депо Мишин Иван Петрович. 33 шу совгIа ха я цо цига болх бу. Квалифицированни специалист хила дукха къахьега дийзар цун. Шераш сиха дIаухар, ца хоар новкъосташка дIа а хотташ лакхйора цо ший балха говзал. ХIанз из ца вевзаш саг вац депо, цо болх ца беш цхьа участок яц цига. Цудухьа массеха балха говзал я цун. Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача хадаь шерашка тайп - тайпарча серех долча паровозашта ремонт еш вар Иван Петрович, цул тIехьагIа тепловозашта ремонт еш хилар. ХIанз керттерча механика цехе депо токарни станокашта, оборуванена ремонт еш ва из.

ХIара сменагIа нормаш 120 — 130 процент кхочашъю цо. Цун участок даим тешаме я оал болхлоша. Из да а да нитта. Дикаш тIехдикен мара хилац цо кхоачашбаь болх. Ше хьинаре къахьегарал совгIа кьина болхлой хьалкхебеш а дукха къахьег цо. Каст-каста го йиш я из керда балха бахьхача наха дукхача шерашка ше Iоаль балха опыт дIалуш, царна новкъостах деш. Царна болх безабалийтара дукйа беселаш ю. ХIанз депо болх беш ба цо Iомабаь итташ болхлой. Уж балха тIа хьалха латташ ба. Царех докхйал цу хьехархочо.

Ниттта къахьегаш хьалсагIача коммунистически къахьетама ударника къахьегама книжка тIа дIаяздаь да 50 баркал. тийна совгIаташ дукха да. Цхадааш депо сийлен Доска тIа хьалтеха доаьл цун портрет.

Проценко Николай Васильевичи Мишин Иван Петровичи каргIаьнчачох кхоачамбаь Iеш дамал йолаш бац. Цар юсай низ кхоба машиннахьъа транспортага дикагIа болх байтара, халхъа боахама мухь дукхагIа дIа-юха баьнийтара.

Г. АМОХОВ.

МУТIАХЬА ДА ТХО ШУН УЙЛАШТА

Тхоай балхах лаьца дуьца дагадехар сона гаьсташ тIа кепатеха ветераний письмо лийшача. Грозненча производствани комбината чубоагIача колбасни цехо болх дIаболайеча, 1936 шера из хьелдаш цига новкъостал деш хилар со а кхыбола болхлой а.

Паьас ший бер когаш дохийташ санна тхоай дераига денал уралттадаь къахьийтар оаха комбинат «котанта» оттаеш. Дувнилга а дац, хала дар хьалаш. Помещени нъе яр тоьацар оборудовани, бапар опыт йола болхлой. Дукха хунцамаш хиннад цу хана депа. Хьалхарчул кхозза йоккхагIа я хIанз оаха болх бу моттиг, дукхагIволча халача болхашта механизаш яьй, хьалхххйнай йоккха опыт йола болхлой кадраш а.

Районе бахача наха лаьрхIа тха цехо арахеца маршаш наха дукхагIа хеттача доахан, устагIах, говрий дулхах де хьож тхо, из дулх доаттадс халагIа далеча. ХIана аьлча, бахача наьха хьашташ Iалашде, царна дукхагIа деэар, цар хоаттар арахеца мара сенна бу вай низ болча болхлой классо болх а.

Тхоай хана тхоашта ца хиина терко еш хьалхехо оаха керда болхлой тIехье.

БолгIайнха безам ба са тха комбината вахара юкъе шерра дакъе а лоацаш сийлеца къахьегаш бола къаьна а къана а болхлой: В. Бунеева, Н. Гусев, И. Мирзошвили, Л. Яковенко, кхыбараш.

Дукха дика оамалаш йоахк тха болхлоех. Маларашт меларашца, бахьан доацаш балхо ха йоаечарца, кулга цIена боацача нахапа кънза къорсам а лоаттабеш хьалкхебу болхлой.

Со чIоагIа мутIахьа ва ветераний уйлашта. Цхьаккха бокъо яц наьха хьашташ, пачхьалкхен рузкъа совдаккхара шоай ниха на кхоеш къахьегача болхлой чотах, новкъостий хьажах бахача цхьаболча болхлошта гашт де. Иштта лелар шоашта когийтаргдоашилга дIахойт тха товарищески суде чубоагIача болхлоша. ШIахо йодача хана а из къонсам кхы лаьгI ца балийта хьожаргда тхо.

М. ХАНУКАЕВ,
производствани комбината маршаш хьаьэча цеха мастер.

Пхе шера план ханал хьалха кхочашъьяра, В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача дена сийленца нахъбахара къахьегама вахте латтачарна юкъе хьалха латт Грозненски мехкдаьтта чакхдохара № 8 йолча установка технологаш. Продукцена реализаци яра ийс бетта план цар кхочашйи 104,8 процент. Кхы а лакхагIа да цар октябрь бетта доаха къахьегама толамаш. Графикал яхь хьалха буьлаш хьабоагIа уж. Цига къаьстта дика къахьег технологаш цн. Афанасьевас, Юнос, кхычар.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) оператора гIонча М. Афанасьева, оператор В. Юно.

В. Васильева сурт.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ТIЕХХЬАРА МУЛ

ХьатIаихоачаш латт Октября 51 шу дуза ди. Вай юртбоахама къахьетамхой шоай ниа дIакхоачар деш ба цу цIейна толамашца нахъбахара.

ХIане республика кхашка тIеххьара балхаш чакхдоахаш латт. Чуйица лькнай гидуаргаш, хомсаш, кIежига цара йисаш кхашка квартал а.

Ералга чуйица хьажкIаш 61,2 эзар гектар я е дин лахьяах кхоъ. Цох ялата лаьрхIа чуенараш 8,2 эзар гектар. 20 эзар гектара тIара хьажкIаш кхы а чуэца езаш я.

Соаккарчул эшаш я укх шера яла тийна лаьрхIа кхеь хьажкIаш. Цо хьахьокх дукхача боахамашца хьаж, кIаш кIеэнтагIа теркалъе баьнниита.

Кхедаьчох ах чуийцал дуга. ДIадахача шерарчул сихагIа ду уж балхаш укх шера. Шелковской района боахамашиа хIанале дуга чуийца деакхаш латт.

Керттерча дакъе дуга кхедача «Степной» совхозе кхобаь хьувкъам дакха бац.

Кхы а дукха балхаш де деза шекара свекла лелаерий. ХIанз хьаьхха мозза овлаш 57 процент мара дац е 4,8 эзар гектара тIара.

ДукхагIа долча дакъе шекара свекла лелаеча Шаьла района боахамашца из болх ах а йистебаьккхабаьш.

Шекара свекла массахала дика хьийхьай.

Шера планах 140 эзар тони йолча хIанале вай боахамаша эхь свекла 93 эзар тони я е 66 процент.

Ялаташ дIалора геттара ю Iалама хьалаш эттал вай зоне. Уж хIанз дIадийнад 118 эзар гектара тIа. 67 процент хул цох.

Эаба 77 эзар гектар лаьтта аьхад. Эшачох 44 процент да из. Дика ду лаьб ахара балхаш Гудермесски, Надтеречни районашка. ТIеххьаьах из гIулакх Грозненски, Наьсарен, Шелковской, Советски, Ножай-Юрта, Урус-Мартана районашка.

Гарга гIертача Iало сиэбу кхаш [illegible].

Iалама хьалаш дIахо а цар аьттуа ца хулийташ хила тарлу, цудухьа болх кхечаша вIаштIехьбаккха тIагIертта хьальага дезаргда механизаторий укх депошка. Дукха да хIанз сиха чакхдаха деза балхаш.

14 октябре тIехьенчохь культураш чуэцаро, эаба ахаро йола СВОДКА яхаш (процентошца)

РАЙОНАШ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Ачхой-Мартана	34	54	58
Ведана	60	—	44
Грозненски	73	73	35
Гудермесски	80	81	62
МалгIабика	84	59	84
Надтеречни	93	3	75
Наьсарен	44	—	28
Наурски	37	—	50
Ножай-Юрта	15	—	11
Советски	6	—	13
Сунженски	74	—	34
Урус-Мартана	75	57	40
Шаьла	65	46	58
Шелковской	79	—	35
г. Грозный	100	—	47
Республика Йоалла	74	37	44

КЕРДА ХЬАЖКIАШ

ДIадахача шера цхьа бIаь гектар хьажкIаш стайир тха звенона. Цу участка тIа «Белый стерлинг», кхача кердача сортах йола хьажкIа фуна дIас лаьрхIар оаха. «Вир-63. 42» кхача хьажкIаш дукха тодашагIа я уш.

1927 шера Нохч-ГIалгIайче дIас йоаьлий из хьажкIа. Цхьабакъда, цул тIехьагIа цар хьувкъаж хохбалерах из дIа а яьккха гибридни хьажкIа е йолий. ХIана из юхаметтаетие лаьрхIад тха боахаме. ХIана аьлча Iалама хьалашта гибридни хьажкIаех дикагIа дукъьала этташ, хий ца дуллача лаьттанка дикагIа хьувкъаш из йоланаь. ХIаьта тха боахаме хий декха лаьтташ дац.

Тха район уллачь зоне тIехьагIа кхача гибридни хьажкIаш, хIаьта «Стерлинг» шин кIира хьалхагIа кхач. Цудухьа тха торо хургьн хьажкIа тIахьина лаьтташ ханнахьа аьха даьха гуракьа дувлант дIаде.

Гурахьа хаеттам талх тха районе, догIаш долх, ихо Iодувшалу гIазамаш. Цунга хьежжа хала хул хьажкIаш чуэца а. ХIаьта «Стерлинг» гIад ца дижара дика дукъьала отт.

Цхьакха дика хIама доах цу хьажкIаех. Гибридни хьажкIех 26—27 процент тум йоал, хIаьта «Стерлинга» 18—20 процент мара ца, вешта аьлча цун тум йитгкъа а, фийг бокхагIа ба.

Уж хьажкIаш чIоагIа хьийкъай укх шера. ВIаьстан юхаьхар лаьтта. Из ахале азети фосфорни вIашагIъаьь хIара гектара пхи центнер кхоачийташ минеральни удобренеш тайсар. Фу дIаделе лаьттача обработка е делалехар тхо. ТIаккха шозза макха бохкхкаш культиваци лаьчуя тIехьагIа пунктирни хьисапе дIайийра хьажкIаш. Дикка хьатIаьлар уж. Оасар дIалоаккхаш гирбиндаш техар из «МТЗ-5» кхача трактора тIехьайийзача «ГАН-8» кхача установка. Оахам деши цул тIехьагIа хьажкIана обработка еши хьинаре къахьийгар тха звено шин тракториста Арсаманов IабдурахьманеМальцев Дмитрен. Укх шера Iалама хьалаш аттуя болаш дапар, йокхал лаьттар. ХьажкIаш кIалхарьхара не дезар дир оаха. Лаьтта пампадаьккхаш дикагIа фо чутIоргдолаш. Аммачяни селитра техар. Хоаш малий цо фепара тIеадда чуэхаш хилар, хIаьта цул совгIа вегетационни хана хьажкIаш дикагIа дегIайолаьра боккхача махье а я из.

Иштта къахьийгар тха звенос.

Оаха хьийга кхь довзар. Звенос гIулакх деш кинначча участка хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIа йоал, планаш 36 центнер мара йоацача.

ХьажкIаш хьувкъайича дошаш лаш гIулакх, уж ханнаха чуэца а еза. Из дика нисталу звено членашта. Цудухьа хан-ханнахьа балха арабувл болхлой.

Массехк ди мара дац тхо хьажкIаш чуэца доладенна. Хьалхарчо деношка дена хьинаре къахьег Костоева Райхьанта. Мурзабекова Сахана, Оздоева Сарата, кхыбараша! ХIанале 320 центнер чуийцай оаха.

Фуна лаьрхIача хьажкIашта механически айлаш ца хилийтара кулгашца чуэц уж.

ХьажкIа чуэца доладенначча хьалхарча деношка дена В. И. Ленин ваь 100 шу хилара а Октябрьски революце 51 шу дизара а сийленца нахъбадахара шерра ядь йоаржаь къахьегаш ба звено беррига членаш.

О. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза Гамурзиевски отделена звеньевой.

ДЕГIАЙОАЛАЕ ГIОННА ЙОЛА ПРЕДПРИЯТЕШ

Юртбоахама балхаш керттерча дакъе ахреш [illegible] вай дуГурахьен Iайн колхозашкарен совхозашкарен дукхха къахьетамхой хьаьа болх боапаш бус. Геттара доархIаме да цу хана уж балхаша Iалашбар.

Цу хьалхе чIоагIа доархIаме ба СССР Министрий Совета 1967 шера, сентябре бетта баь сецам. Къахьегама ресурсаш, материальни ресурсаш бола пайда эцар, арахецача продуктай ассортимент шорьяра юртбоахамера подсобни боахамаш промыслаш вахухла дегIайоалара тIаьдех цо.

Подсобни предприятешта промышленни производствени планаш боахамаша шоаш уттаю. Продукцена реализаци яр а цар доIамах да. ХIаьта царна эша оборудовани, тара, кхыйола материальни Iалаингара гIулакх «Сельхозтехника» объединенена тIадилах. Уж предприятеш хьалхьеча боахамашта кредиташ телара гIулакх а хьаьастадаьх. Вай республика юртбоахама Министерства колхозашкаен совхозашкен 343 тайп-тайпара подсобни предприяте я. Царех 152 хьайра я. Вахх беш я баьнадаараши соми чакхбоахк бархI цох, кирпичашкаш ю ялх завод.

1967 шера цар арахийцача продуктех колхозашеа 1595 эзар сом пайда баьлар, совхозашта — 2514 эзар сом. ХIаьта 1970 шу хьатIаккхоачаш из шозза алсамбаргба.

Баьпадааршш соми кхобеча боахамаша укх тIеххьарча шина шера чIоагIа терадь тIабахийтабар подсобни предприятеш хьалъяра.

Цу тайпара предприятеш хьалха вай боахамашка ца хилар беьан доацш шерра-шера 3,5—4 эзар тони тоаха балабенна соми баьпадаарапи хьайбаьнта дуьлера. ХIана вай дукхчача боахамашка подсобни предприятеш я. ДильагIа шу да Шаьла района Ленина цIерагIча колхозе цех болх бе йоалаша, ХIана бIарча комбинат хиннай цох. Массайолча тайпара компоташ, баьцадаарий консерваш, шаре, поута безабеш доаца маларааш арахец цо хIанз. Москва, Новосибирск. Пермь. Махачкала, Элиста горидаш мах беча организацашка лелий продукци дIаухийт колхоза комбинато. Соахка цу комбината колхоза бань пайда 286,2 эзар сом ба, хIаьта укх шера ийс бетта 320 сом.

Дика болх беш я Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхоза цех я. Дукха укх тIеххьарча шерашера цу цеха колхоза бень пайда 118 эзар сом ба. Духхьал хьоник кийтбараш 17 эзар сом ахоб хьайилаш боалаше укх шера.

1963—1970 шерашка бола бе йоалалургья консервни цехаш заволаши Сунженски района «Победа», «Путь к коммунизму» яхача колхозашка, Грозненски районе 1 Мая цIерагIча колхозе, № 3 йолча соний-баьнадаарий совхозе, Ленина цIерагIча колхозе, Советски района Ленина цIерагIча колхозе, иштта кхыча боахамашка.

Уж болх бе йоалаларца дукхагIа доттаде йиш хургья бахача наха консервирований баьнадаараши соми, боахамашта пайда тIаккхетаргба.

Вай колхозашкен совхозашкен 21 йоккха вальцови хьайра я. Дийнахьа буен 20—30 тони хьаар доакк цар.

Цул совгIа дукха дIаиира хьайраш ца йой юртбоахаме. Дукха ха йоацаш цар болх тохкаш гучадальнад царех дукхачечарна лаборатори оборудован [illegible]. Цудухьа Iахьа дIаэца деза а хьахуш дола хьоар а хоттача тайпара ду. Учет нийса лоаьаш.

Дукхача вай боахамашка гIишлой материалаш арахецa подсобни предприятеш а. Цар кирпичи, черепица, кIира хьар. Малгабекий гIишлош еча вай вIаша хкертIо, эре, хьу Iалашдьо бригадаш. Боахамашка кирпичашка 18 процент мара Iалашдац шоай. Цудухьа, дукхагIа кирпичи арахецара оарцагIйоалаша беза боахамаш кулгалхой. Къахьаца моттигаш реконструкци е оза, керда арам хьалъзннза эргьаш.

Наха дукха доаттам дола товараш арахецаргга вIаштIехьдаккха деза. Царех да ковраш, догара, бедий, шодай Iамараш, тускараш хьаьар. Уж хьадара мах эшар да лоаман колхозашка. Ковраш ду сорго декача боахамаша дукха пайда эцарал совгIа Iаш вахалачьа шоай наха ба болх а хулийт.

Нохч - ГIалгIай Министрий Совето 1968 шера мару бетта «Подсобни предприятеши промыслаши дегIайоалара» яха шера белгаль программа лерттIа кхочашйой шозза дукхагIа продукци арахеца йиш хургья подсобни предприятей.

В. СИДОРЕНКО,
республика юртбоахама министерства [illegible] отделна начальник.

ЯЛАТИЙНА ЛАЬРХIА

Грозненски района «Атагинский» совхоза хьоалагIча отделене хьажкIаш йийхача кхай тIа болх тхо Атабаев Вахий «Беларусаца». Хьана дIашига саг из вале а механизатор волаш цо болх бу дукха ха я. Шийх йубешь лакх кхьоалагIча класса тракториста ший [illegible]. [illegible] хьажкIаш [illegible] ГIерх.

ХьажкIаш йийхача кхай тIа [illegible] тха. [illegible] гектар да из. [illegible] кха чуийца дIаьнна. Кха [illegible] хьажкIа чуэцаме [illegible] ду агрегаташ [illegible] цу кхай тIа. ХIаьта доаллада, хьу санна, дяттача гIалаший кхай тIа «ККХ-3» яха хьажкIаш чуэца комбайнаш дол. Царна тIехьайийза я хьажкIаш чуйохкаш йола лафеташ. Цу агрегаташна вIашаг йийзача сихь уллув дол грузовикаш, цар чу доха силоса лаьрхIа хьажкIай гIалаш [illegible].

ХьажкIаш хьоахача хьалхе колхозаш хьабоагIа совхоза комбайнераш Нугаев Вексолта, Сугаипов Муса, Сугаев Iаьла. Царна цар новкъостамеш ханнахьа дика еийчир хьажкIаш чуэца еша техника. Къахьегам безаш, дисциплина лакха йолаш вах ба уж оал царех. Цар хIара дийнахь йиъ-пхиъ гектарал кIежигагIа йоацаш хьажкIа хьокх, хIара агрегата царна кхоь гектар йолча.

— ХьажкIа чуэца доладенначча хьалхарча деношка, — кхоьч отделене трактороно-полеводчески бригада бригадира Вагапов Зина. — Iалашката сиха лелар болх. Тоьаьпар грузовикаш комбайнашкара хьажкIа дIаяхьаш. Цхьабакъдa, хIанз гIулакх тоаденнад: шоай транспортаца новкъостий ю баьхаб стайеортоващ. Цхьабакъда, ши бIаь гектар йолча кхай тIара чуэцача хьажкIан кхочашбаи [illegible], хIара гектара тIара 30 центнер [illegible] кхач. 35 центнер лакха декхар тIаьйиче.

— Сенаь латт из баьхан?

— Цу лаьттан тIа [illegible] силоса лаьрхIа [illegible] оаха. ХIара [illegible] гIулакх [illegible] хьенал тхо. Цхьабакъда, ялатийна лаьрхIа хьажкIа найчьяра ялан 340 гектара тIерар уж чуэцарца тIеххоачашъергья. Цу участка хIара гектара тIара 60 центнер хьажкIа йоаккхаргья.

Уж хьажкIаш кхерам ба силоса толашагIа бола звеньевоищ-механизатораш Идрисов Рашид, Гойтемиров Ширваши, Вагапов Бабота. Шоай беррига низ тIабалийтар цар хьажкIа чIоагIа шуракьара.

Уккхал тум из боахама кулгалдоша механизаторий йоагIаш йоалахо еш хилар. Кхай тIа хьажкIа царна бIайха кхача. ХIаьта отделена бухгалтера политинформатора Ахмадов Абдулас вай цеха гIоллара, иштта доаьол дехьара а хоамаш дIадовзийт къахьегамхошта.

ХьажкIа чуэца болеш воаллача хIара дийнахь совхоза хьаттарча тараха тIа дIакхачийнай 186 тонн хьажкIа Султаев Руслан, Атабаев Махас, Гадиф IабдурахIмана, кхыбараш.

В. ЦОКХАЛБИЕВ,
«Заветы Ильича» газета гIоттабелий.

ТУРБАШ ХЬАЛ А ЦА ИЙЕШ

Мехкдаьттахочун — бурув хеттачун — наьхъа тIара цIенхаштта дукхьале я тиигъенна турбаш, аьрхIденна оста хувцар дукъа скважина чура турбаш еррига хоаниа хьалъяккханза ца йоалаш хилар. Саг лаьттан ченашка кIоаргагIа чу ме веда коалханетIа хул из процесс, дукхагIа дIалоац цо балха ха, дукхагIа хул къахьегам.

Цул совгIа, хIара скважина чура турба хьал массаза йоакк, кхераме хул из. Турбаш Iочуоттаярен хьальъяьрен болх беча хана давлени дикка дукхагIа хулаш хиларна зуьзаденна каст-каста цIенхаштта чоалханеча хьал тIа доакх бурув тохилга, хIаьта цкьзза дуарса а хул.

Транспортни хьисме вIашкадоагIаш кIалхара шерлуши долча оста тешаме болх беш йола конструкци вIаштIехьъаккха дукха хана ена гIертарах хIама хиннадац.

Дунен практике эггара хьалха бурув тохача техника Еррисоюзни Iилма-тохкама институтех (ВНИИТ) «Саратовнефтегаз» турбини бурув тохара экспериментални конторан коллективаша хьал а дь, производствана юкъедиххьал турбаш хьал ца йоахаш бурув тохилга. Из метод — пайдала дола дай-екка турбини бурув тохилга дIахо хьхьар. Забойни турбинни двигателаш — турбобурдша оста геттара сиха кхестадеш болх бу. хIаьта цо дикка сихку бурув тохилга. Оста каст-каста хувцанза ца доалаш хиларе догалахийтар турбаш хьал ца йоахаш турбинни бурув тохара метод юкъейоалалга.

Тхь шера Саратовна юххерча аренашка ткъо скважина яьккхай кIарвяр кха эзар метрага кхаччалца кIоарга а йоаш. Масала, Красниковски майдан тIара № 23-йола кхо эзар метр кIоарга тохцама скважина массазарча метдий новкъосталца йоаккхачул шозза сихагIа яьккхар.

— Инструмент хувцара коаниаш хьалъяханза ца йоалаш хилар юкъера дIалоаккхаш дола турбобураши осташи чуунтадолга юкъедоаладеш я хIанзъара метод, — дуьи турбаш хьал ца йоахаш бурув тохара лабораторе кулгалхочо технически Iилмай кандидата Георгий Баршая. — Бурув тоха доладале хьалхагIа турба чу йохийт ши тони езем ткъаь пхиъ метр хIана яц аьша йIаьхен йола инструмент. Коачало еча дукъаленo торо хилийтар цунта кхераме сихьала. Колонна кIалхарча турба чу, забой йолча гIа турбобур автоматически дIачIоагI а дийя, оста бехк дIабозабе мара ца безаш кийцу.

Оста хувца дезаш хилча, инструмент хьалтIайоакх ишашаа е турбаш юзача коачала низеца. Юханехьарча циркуляцие ткъо-шовзткъа атмосфер ниа тIабахийтача ши-тони еза инструмент секундо наIи ахх метр сиха урагIа йоагIа.

Скважина кIоаргагIа ме хул, турбаш хьальхха ца езаш сихагIа тох бурув. Шаьйлаех оаш оашоа. Красниковски скважине, кIоаргал проектничoа гаргакхьачача хана, турбобур чулохийташ ткъьниттт минут ха мара йоалар.

ХIаьта оста сихха хувца йиш хилча кхы бахаш мара ханаш лоаттъе а йиш хулаш. Керттердар, хеттаргахьа скважинаш кIоаргагIа кхаччалпа перспективаш хьелдаш йолча метода технологически совле я.

Турбаш хьалъха ца езаш турбобурапа бурув тохара метод Саратове ленаь Iаи. «Карадагнефть» управлене воахIлагIча промысле йиъ эзар гIрга метр кIоарга дала остен турбобури юханехьарча кромывка новкъосталла хьалдоех. Цу хана уж цIаккха гоадаьн «дIадийцаш» моттиг нийсъенцаац. ХIара уж Iочуоттаеш хьалйовхаш йийа ха еррига а пайда сахьат мара яц.

ХIанз метод эргаьккха тоаеш я лабораторе. Чуоттадеча кердача тайпара долча останта дь юххьанцара тоххамаш тоаме чакхдьаьннад, цар йиш хулийтаргья бурув тохара хьохкамаш дикка лакхде. 5 эзар метр кIоарга йоаккхача скважина бурово вIашагIйолпаш латт.

Юрий КАПЛУН.
(АПН).

ЦIЕ БАЙРАКХАШ — КОТБАЬНИНАРАШТА

Укх деношка юртбоахама продуктащ ахара ийс бетта план кхочашйаьяра итогаш йир Грозненски района къахьетамхоша.

Шура дакхара ийс бетта план а социалистически декхараш а кхочашдарца хьошица кьаь хьахара моттиг яьккхай районе Грозненски шурий совхозе. Хьайбаш лелайерашз (совхоза директор А. И. Шиго). Пачхьалкхента фуаш дакхара хьалхе яьккхай № 3 йолча саний-баьцадаарий совхоза къахьетамхоша (директор А. Маликов). Шурах фуаьш тоххача лакха къахьегама толамаш гойтарах шина а боахама КПСС райкомен райисполкомен карара тела ЦIе байракхаш еннай.

Хьайбай продукташ йохкара хьалхьача дикье укх шера II квартале санна кхоалагIча кварталце а хьалхье опытни станце производственни боахама боккхошка я (директор В. И. Многолет). Пачхьалкхента ухх дахкара ийс бетта план 109 процент кхочашъяьй цар. Карара кар тела ЦIе байракх цу боахаме йитай. КПСС райкома.

С. АРСАМАКОВ.

Доазол дехьара

ВЬЕТНАМА ХАЛКЪО ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМЦАРА СОЛИДАРНОСТЬ

Укх шера 15 октябре дена 21 октябре кхачалца чаккхдоьккхача вьетнамски халкъа къовсамцарча солидарноста кlирaца дувзаденна, Азеи Африкаи халкъий солидарноста Организаце чрезвычайни конференце льча решенегlеи Деррнгдукхеи Машара Савето баьча тlахьехамагlеи советски общественноста, беррнгача советски наха хьакхайкаду шоай дог-уйла вежарашха долча вьетнамски халкъаца хилар а ховламболлаш шоаш из хьаллоанаш хилар а.

Цунца дувзаденна заявлени льй Вьетнам хьаллацара Советски комитето, Азеи Африкаи мехкий солидарноста Советски комитето, машар лорабара Советски комитето.

Оаха шоаш ма арра хьаллоаш, йоах заявлене тlа, вьетнамски халкъа духьалара США эуламе агрессеи соцаелга, Къулбехьеи Вьетнамера ВlашагlIехнийттача Штатийн цар соцоникийя бlунаш арадоахига, кхьыча мехкашкахьара кхьанна тайпара юкъе гlертнгга доацаш шиь кхеа ше къовстадара йолча вьетнамски халкъа законни бокъон сий дега дlадехаш йола ДРВ правительстваи Къулбехьеи Вьетнам мукъалкхара Къамаи фронтеи нийса позицеш. Оаха США правительстватара хьадех къулбехьеи вьетнамски халкъа законни вихал йола Къулбехьеи Вьетнам мукъалкхара Къамаи фронт къоабальела.

Советски Союза общественность кхайк ерригача демократически, прогрессивни, машар безача организацешка, дог-уйла цlена долаш болча беррнгача нахага Вьетнама халкъа къовсамцарча солидарноста кампани кхы а шерагlа йоаржаара уж тlа а хьехаш. Укх деношка советски наха шаьхка а деш лу вьетнамски вежарашта Советски Союзе царна дlахо а массе оагlоральара поакъостал дерхкхиларахи американски агрессена духьала цар бакъахьа лоаттабу къовсам хьаллоанаргхиларахи.

УОЛЛЕСА ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 15 октябрь. (ТАСС). «Шиь лоlамеча партегара» США президенталла кандидат волча Уоллеса АП корреспондента ше интервью луш хьакхайкадир, вьетнамски проблема тlема средстваца къоастадара ше тlехьа хилар.

Циггача Уоллеса аьлар, «Вьетнамера тlом сий а долаш къоастабе торо яь, аьнна, Къулбехьеи Вьетнама патриотически низаш бокъонца дlакарагlоргхилер тевкал а деш. Уоллеса дах къамаьл тоьал реакционни дар чухьарча дешашта а. Цо дlадехар США тlема духьаларен кхыйолен демонстрацеш ера дакъа лоацараште духьала полице «чlоагlагlа дола тlулакхаша хоадамболлаш чаккхдоахилга. Уоллеса правительство тlахьийкар вьетнамски политикана духьалбарий дешаш суде телара. Царех массехк набахта вахийта еза, аьлар Уоллеса.

ПАНАМЕРА ТIЕМА ПЕРЕВОРОТ

НЬЮ-ЙОРК, 15 октябрь. (ТАСС). 21 октябре Панаме переворот яьча тlема хунта култалхоех цхьанне полковника Хосе Мария Пинилья ше президент ва аьнна дlакхакаваьв. Цо буржуазни партей викалех керда правительство вlашагlIехеллай, йоах Панамера ухача хоамаш тlа.

Хьа латтараш. Цу хьаьехьа хьакхайкадир 13 октябре Роблеса ше. Цу тайпара дlайоьлий укх шер май бетта хиннача президентски хоржамий результаташ. Цу хоржамашка правительственни кандидатан Сантудио Девилал телар Арнульфо Арнас.

Хьал кхохкаденна хиларца дувзаденна бахача наха антиамерикански выступленеш йолайой а аьнна Панамски канала зоне герзаца кийч а дах шоай бlунаш дlаоттадир США-с.

* * *

ТАСС-а комментатора А. Козлова язду:

Тlема переворот вага вlаштlехьадьаккхараш укх шера октябрь беттага кхаччалца Панамане деал даьк «США дикагlа вола доттагlа» хилара ши дlахезаи волча хьалха хинача президента Марко Роблеса тlехьа.

Гучох, тlема переворот меташ я пу зlамнгачен сатем боацачен мехка «чlоагlа култ» хилар дукха хана дена дагадоаллаш болча вашингтонски култалхошта.

ЙОРДАН ЯХАЧА ХИ ЙИСТЕРА КЕРДА ПРОВОКАЦИ

АММАН, 15 октябрь. (ТАСС). Дувзаш дац Йордан яхача хии атагlа дувла топий-таташ. Цхьаннена тlехьа шолгагlьяр еш провокацеш ю израильски военщино. 12 октябре моттнгерче ханах 10.00 сахьат дахьнача хана израильски салташа пулеметаш еттаи а танкашкара а дов даьд короля Хусейна тlах районе. Иерихон яхача городагара 8 километр «ньилбаеда-малабоаленгахьа» латтача иорданскии бlуниf позицешта. Иорданскии оагlоно, хоаи бер тlема командовацe викала, дов юха даьл. Дов вlашкадеш латташ ши сахьат даьккхар.

МЕХИКО. Советски олимпийцашта йоагlа теркам тlабоххийт спорт езарашa. Автографаш гулъеш бараша моллагlа аьттув бола минут дlакхийташ шоай коллекцеш алсам ца йоахаш.

Сурта тlа: советски самбисташ (lаьрдехьара аьттехьа) В. Ильиных, С. Воронин, А. Сашин «боях беш ба».

ТАСС специальни корреспондентий В. Шандриноги С. Преображенскии телефото.

Сийлене кхоачашдьд комсомола юбилея сийна тlайца социалистически дехдараш Шаьла районе В. И. Ленина цlерагlча колхоза комсомольцаши кагирхоши. Дукха за йоацаш шоаьта карагlдоьначун итогаш йир кагирхоша.

Массаза сани аьье хьалхаре моттиг колхоза пищекомбината болхлочунга Куцаева Хьалиматага я. Бетта плаи 150—180 процент кхоачешъаш кхахьийгад цо. Хlаьта кхы шиь бахха оасарле лоз ца ер къахьег Хьалимата юбилей гергахьочача укх деношка я.

Сурта тlа: комсомолка Куцаева Хьалимат пхьегlа юлача комбайна тlа болх беш я.

В. Веселайко сурт.

ФЕРМЕ БОЛХ БЕШ БА МЕХКАРИЙ

Ферма доярка я Оздоева Люба. Укхала, ферме, яlзар цунца бахха гlозале, доттагlал, укхаза дlаэттар из Ленински комсомола мугlаре.

Юхьанцара халонаш... Шоатта хилар уж Любай балха тlа а. Цкъаза шекьовлар—хlама хургдий тем аз велаличох яхаш. Цу хана къонача доаркана гlо де шоатта новкъостий хулар. Юхьанца пуи доттагlал тоесаделар Халухаева Казбаьаца. Казбаи я яр 16—17 шу мара даланза. Шаболхача хана а иххьаиа кулар уж шиъ. Цхьа вог-уйла йолаш ба мехкарий. Бакъда, Іомаеш хилла говзал тайп-тайпара яр. Казбаи лабораитка хила Іомалуш яр. Хlаьта а из новкъа занао цао доттагlала.

«Назрановский» совхоза Аьлтий - Юртарча отделене шурайтоварни ферма я цу шии доттагlчун къахьега моттиг.

Балха гlулакх дика довзача ферма бодхлошек специалисташеи деча хьехарах воккха новкъостал хулар Любайна. Цуна дукхагlа безалора атта боаца а наха сийлеш бола а доаркна балх.

Любай къахьегама хьинао гучалакхха шу шар кlалаха юбилейн шу. Шийна тlачlоагlбьча 20 Iаттах хlаранегара 1900 килограмм шура яккъ дош денназар ю. Опыт йола доярка а аорхlое атта доаца декхар цо толамца кхоачашдир.

Владимир Ильич Ленин ваь бlаь шу лизарам Ленински комсомола шовзткъеи итт шу дизарам доккхийча къахьегама толамаца наькьаь лаьрхlа я Оздоева Люба. Иланах хlора беттача Iаттагара 1800 килограмм шура яккха шара ца езача, 2000 килограмм шура яккха дош леннад цо.

Миигта кхоачашду Любас из декхар. Ферме хьалхе делаеш хьайоагlа яи хlаьа. Хlанзе а хlара беттача Iаттагара 1600 килограмм соагlа шура яьккхай цо. Хlаьта шу чаккхдалалехьа хlаранегара кхы а яккха езар 400 килограмм мара яи. Цу гlуллакха нел ешар долаш ца: гlожа а моти а доакъар. Iанна дика тоаль пене шенеш.

...Чаккхьнвах цхьокха а балхь ян. Цхьана оlайоагlа ши йо. Уж ба комсомолкаш Оздоева Люби, Халухаева Казбани. Гlошбалхьна ба уж тахан а, дика къахьийгал цар. Цхьана ферме болх бере, цхьан дегарча уйлина декхараша, шаккхе а комсомолкаш хиларо чlоагllньд цу шии йоlа юкъера доттагlала...

М. ОСМИЕВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Пятилетка кхоалагlча шера къаьстта дика къахьегаш я «Октябрьно» НПУ телафехникаровани профессера Арбайев Анатолий Лавреньевича кертe латта бурувдеттарий бригада. Цо 14 октябре кхоачашъьвй мехкдаьттен газн яккхара итт бетта плаи. Ер шу долацелча дена плапан соагlа даьккха «Iаьржа дошув» 4036 тонн я, хlаьта яьккха газ цхьа миллион соагlа кубически метр я. В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача ленна сийленца вакъабахара авнача социалистически яхье хьалха литт из бригада.

Уж къахьегама толамаш воьлах мехкдаьттахоша скважинай кьалнача фоншех, кердача техникех, дикагlбача технологех боагlача хьысапе пайда эцарах. Цига къахьегаш дика къахьегаш ба операторащ ии. Петоев, Макиев, Петренко, Попутин, кхыбараш.

Г. ЛУНЬЯНОВ.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ШАХМАТАШ

Грозненски шахматни клубе дlахьош йолча «Труд» общества Центральни Совета чемпионата шийтта тур чакхъьнай. Хьалхарча тоьна ловзаш волча спорта мастералла кандидата С. Вольфсона (Волгоград) дика хьокхамаш гойт кхьэ. Шийттанех итт очко яьккхай цо. Цун тlехьа ва ийс очко йола спорта мастер В. Скотоpенко (Кемерово).

Шолагlча круга лидер ва иттнех ийс очко йола мастералла кандидат А. Соболь (Курск). Шолагlчен кхоалагlчен моттигашка ба Е. Пьянков (Иркутск) Требушевскиии (Новосибирск).

Хlанз ши тур мара йисаш ловзае даш.

ВЕЛОСИПЕД

Грозне 12-ча октябре дlайолаелнай Российски Федераце велосипедаш чемпионат. Хьалхарча дийнахь хlаране хьалхара моттиг яккхара яхьаш лаьттар кхалцкха юкъе 15 километр маlача нехе юкъе 25 километра йолча дистанцех.

Яхьашка дакъа лоацеш бар массайттаза СССР чемпионка хинна, дуьнен рекордсменка спорта заслуженни мастер Лукшина Мария (Воронеж). Дунен чемпион, спорта заслуженни мастер Гайнан Сайхуджин (Краснодар), спорта сийлен мастер Г. Бутенко (Грозный).

Кхалнаха юкъе 15 километр никъ бецр 23 минути 13,5 секунди мара ха ца йоаеш хьалхара моттиг а яьккха РСФСР чемпионка хилар СССР-а спорта мастер З. Вукилова (Ставропольски край), маlача наха юкъе 25 километр никъ беш (35 минути 21 секунди) РСФСР чемпион хилар В. Дянов (Московски область).

Кlирвандейнахь В. И. Ленина цlерагlча майде торжественно хьайийлар яхьаш. Гузбенгча спортсменашка мотршаа а доиттаи кlаманга дир ВЛКСМ горкома, спортивни союза, города общественноста викалаша.

Цул тlехьагlа велосипедистий керад хилар. Из чакхъяначул тlехьагlа, Малхоасие мlерагlча удова тlа хилар 200 метр дистанцех велогонаш. Цига кхалнаха юкъе 13,7 секунд мара ха ца йоаеш хьалхара моттиг а йоаккхаш чемпионка хилар Н. Николаева (Омск), шолагlча моттиге Краснодарера В. Крашоеая (13,75 секунд), кхоалагlча — Алтайски краяра Л. Спиридонова (13,85 секунд) я.

Маlача наха юкъе хьалхара моттиг яьккхар спорта мастера В Трифонова (Куйбышев), цун ха 11,0 секунд я. шолагlча моттиге спорта мастер С. Феклиш (Омск) кхоалагlча моттиге спорта сийлен мастер Г. Бутенко (Грозный) ва.

Кхоалагlча дийнахь команди гонкаш хилар. 20 километр никъ беш яр кхалнаьха командаш. Цхьа команда стартера дlахха 2 минут яьеа шолагlьар йолар, цун тlехьа кхоалагlьар, йиьлагlьар, кхы дlахо а. Гонкаш чаккхьнна итогаш йича белгалдаьлар хьалхара моттиг Саратова командас яьккхалга. Шолагlча моттиге Краснодаререн кхоалагlча — Московски областан велогонщикаш я. Цу командашта хьаьхекха за спорта мастере нормал деккхагlа я.

75 километр никъ беш хилар маlача наьха командаш. Дика хьокхамаш гойтар Куйбышевски области велосипедисташа. Уж хилар Российски Федераце чемпионаш а. Юкъера лаьрхlача цар никъ беш йоаль ха I сахьати. 37 минути. 13,5 секунди я. Шолагlча моттиге я Московски областа команда (1 сахьат. 38 минут. 36 секунд). кхоалагlча моттиге ба Омски областа спортсменаш (1 сахьат. 38 минут. 55,9 секунд).

Яхьий на ян чаккхдьниначул тlехьагlа хьалха я Омски областа команда, шолагlчен кхоалагlчен моттигаш ехь Куйбышевския, Краснодарскии велосипедисташа.

Яхь дlахо дlахьош я.

О. БАЗЫЛЕВИЧ.

ФУТБОЛ

Самарлийнахь СССР хьалхара моттиг яккхара «А» класса шолагlча группа ши команда дlамагlIехнийтар Челябинске. Моттигерча «Локомотивaш» дийзар Грознера «Терек».

«Счет 1:0 йолаш хотбаьлар. «Локомотива» футболисташ.

* * *

«Б» класса чубоагlача футбольни командий чемпионат чаккхйолаш латт. Тlехьарча хана дика хьокхамаш гойтар Грознерча «Урожай» командла футболистaша.

14-ча октябре Грозне «Динамо» стадионе счет 2:0 йолаш эшийр цар Телавера «Наликвари» яха команда.

Самардийнахь Грозне «Динамо» стадионе кха а счет 2:1 йолаш котало яьккхар кхй футболистaша Дербентерча «Урожай» командан айзанча.

Шоай тlехьара матч 18 октябре Грозне дlахьоргья «Урожай» футболисташа.

ХЬЕХАРХО

Хана зlамига воаца, цхьа шиь тайпара уйлане, бакъда безаме бlаргаш дола из саг миччa хана школе коравоагlаргва шоана. Даим берашта юкъе, царцара цlавкха а ца къастав ва-кх яр аьнна дегалургда кхыметтел юххьанца из бlаргавайначоа а. Да а да-кх из пштта.

Вархl шу мара дац Эдилгериев Сайпудина Грозненски района Алхан-Калерчa школе болх бу. Бакъда цига бакача наха-м из укхаза вола дукха дукхагlа ха йолаш санна хет. Из тамашийна а дац. Дукха да цу лоацача хана къона тlехье кхееча цу воспитатеза хаьгlлаьнараш. Дешархо школе хlана венавац цунна хов, цо во вешаш хилар бахьан а цо лохк. Iезаллеро хьалаш а цуна лова.

Дешара тьякъе бера нийслу новкъарле шийна из хов ма ел-лнига а сихха дlаяккха саргагlвоаш Сайпудин. Цудухьа хургда-кх тlехь-тlехьагlа гучадувла балха дика хьокхамаш а. Нагахьа санна, малагlа предмет да шоана дукхагlа дезар, — аьнна дешархошка хаьттача пар дукха уйла а ца еш оал: «математика». Из за Сайпудина хьеха предмет. Бакъда дукха ха яц математика къайлешаш йоана а ца йовзаш пар из эттара халагlа дола предмет лийрхlа.

Аллха урока тlа ше ениача материалах кхоачам баь Іац Эдилгериев. Дукха ха дlаьу цо берашца кхы тlа а занятеш чакхйоахаш. Цига дешархоша за безам мел болчоа жон лу. Кхыметтел цо хьехача предмета хьакъехьа доана хаттар а пунга лу бераша. Хlаьта дика хьехархо парга ала хlача лоаааш висаи цlаккха а.

Кlеаига болх бац 10-ча класса кулгахко хиларо а Сайпудина де безар.

Школе дикагlчарех лоархlаш я цун класс. Дешарах тlехьавусам цхьакха а вац. Школа общественни вахаре хьнаре дакъа лоац дlаране. Цу дерриганна хьокхам тезар шеи ва Сайпудин. Хlаьта шоашта дукхавезача сага тара хила безам ба вокхар а.

Цштта дентара денга толлаца къахьегарах кхоачашдулу Нохч-ГIалгlIай паччахьалкхен педагогически институтэ физико-математически факультете деша вагlача хана дагадьалар, цу хаине а шийна хьалхашка оттадаь сийлен декхар. Цудухьа веза, берана оалача тайпара, Сайпудин Салгириевич наха дукха, цудухьа цу цун массане сий а.

Я. ЦУЕВ.

КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ СЕМИНАР

«Идеологически дешаех дола профсоюзий культура учреждений декхарш» яхача темах яр дукха ха йоацца В. И. Ленина цlерагlча культура Дворецe хинна культура болхлой семинар. Семинара лекци йийшир КПСС обкома политически просвещене цlен заведующе А. Я. Зарубке.

Хlанз культура учреждений хертера декхар да В. И. Ленина 100 шу дузача юбилея лерттlа кийчо яр. Цу хьакъехьарча бахха опытах дийцар семинаре В. И. Ленина цlерагlча культура Дворецa директора В. Елочкина, химикий культура Дворецa художественни култалхоче Г. Грязнова, Пролетбата цlерагlча культура Дворецa директора Г. Сердюкова.

В. И. Ленина 100 шу дузача денна кийчо еш культура болхлошта долча новкъостала методически кабинете вlашагlIехкача методически выставкашка хьежар семинаре дакъа даьцараш.

П. СЕРГЕЕВ.

Интерната—9 шу

Укх деношка 15-ча Грознерча школа-интерната 9 шу дизар дездеи бар дешархой, школа йистельяккхараш, вай республика тайптайпарча моттигашкара а цул совгlа Карачаево-Черкесскера а баьхна хьаьций. Царех дукхаха а хоаттаи къамаьл дир интерната директора Магомадова Фариза Батаповнас.

Йис шера интернате дийна ваьлинa 620 саг, царна юкъерча вурайттане дошон дотох медалаш а йоахаш. Царех дукхагlбараш вай мехка тайп-тайпара лаккхера дешара заведенешка чаккхьяха з хlаин дешаш а ба.

Доттагlий дакъалаца а бувцаш хьамаьл дир Черкесск городерча № 1 йолча школа-интерната дешархочо Добагова Асията.

Торжественни дакъа чаккхьниачул тlехьагlа школа-интерната самодеятельни артистана сакъердаме концерт оттадир.

А. КИНДАРОВ.

НАХ БОАБАЬРАШТА ТОПАШ ТЕХАЙ

1968 шера март бетта Нохч-ГIалгlIай АССР Лаккхехьара суд хьежар мехка тайп-тайпарча городашка нах а боабеш къоал дьча Г. Б.-В. Рагимовеи Г. И. Бакшиевеи уголовни дешага.

Хьалхагlа хоам бах хинача тайпара, Г. Б.-В. Рагимовеи Г. И. Бакшиевен Нохч-ГIалгlIай АССР Лаккхехьарча судо эттара чlоагlагlа йола суд яьар — топаш теха.

Шоашта гентларе хьакъехьа Рагимовеи Бакшиевеи даь дехар дlатlайийадац судо.

Лаккхехьарча судо хlаь приговор чаккхдьнхал.

ХОАМ

1968 шера 18 октябре 18.00 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара Цlагlа «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу» яхача темах лаьло инструктивни доклад кургья пропагандисташта, лекторашта, семей кулгалхошта, политинформаторашта, агитколлективашта.

ХАОТТАМ

Тахан 17-ча кхоане 18-чен октябре хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, цхьанцайолча моттигашка дохк а довллаш ха латтаргья. Мух цхьаи боарамагlа боашаш лаьгlо хьекхаргбa. Температура республике гlоаллен Грознен бийсанца 6—11 градуси дийнахьа 20—25 градуси йlоахлл йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактора заместитель А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

17 октябрь

РАДИО

6.30 — Нохч-ГIалгlIай лаьттаьллазарна (гlалгlIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50— Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское знамя» газетий обзор. 7.30 — Передачей программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.26 — Инструментални пьесаш. 8.45 — Юкъера порядок тоьхкерашца къовсам эттабар деррнгач хилкъа гlулакх да» яха беседа (нохчи меттала). 9.00 — Москва. 15.30 — Передачей программа. 16.05 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.30 — «Доттагlала» яха Михаилий Шнитлина дувцара чакхдоала за. хьа. 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlIай меттала). 17.00 — Къаьнара нохчийн lаьлгlIайн иллеш хьлхараш. 17.30 — «Прогресси опытья» яха радиожурнал. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Телевизионни кердадарош (гlалгlIай, эрсий меттала). 18.25 — Ленин ваь бlаь шу дизарга. «Иштта боль бу хьайна доттаргша» (нохчий меттала). 18.45 — Сарнавчий дунен хаьккъанта юкъера конкурсий лауреата Виктора Данченко концерт. 19.15 — Передачей программа. 19.20— Дунен хаькъанта юкъера обозрени. 19.30 — СССР-е футболах хьалхара моттиг яккха. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Киев) Лужникера передача. Перерывах — телевизионни кердадареш. 21.15 — «Дезча куьюжественни фильм. 22.45 — 19-ча олимпийски ловзарешка.

18 октябрь

РАДИО

6.30 — Нохч-ГIалгlIай лаьттаьллазарна (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.30 — «Грозненский рабочий» газете обзор. 7.30 — Передачей программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газете обзор. 8.35 — Гуйрана мотиваш. 8.45 — «Къона тlехье» (гlалгlIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачей программа. 16.05 — Советски мехкий ашараш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlIай меттала). 17.00 — Моттигерча авторий произведенеш. 17.45 — Ленин ваь бlаь шу дизарга. «Ленинизма дунен хаькъанта юкъера лаьрхlам» (эрсий меттала). 18.00—Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашареш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.10 — Шатой крепоста комендант (эрсий меттала). 19.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гlалгlIай меттала). 20.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — ВЛКСМ 50 шу дизарга. Новогрозненски мехкаьтта чаккхдоетаьа зовоаера Гранелаеи. 19.00 — Телевизионни кердадарош (нохчий, эрсий меттала). 19.20 — «Умамlени» яха телевизионни журнал (нохчий меттала, эрсий меттала доакха). 19.55 — Школана долча полезъоетала. Нимтоиа закон. 20.30 — 19-ча олимпийски ловзарешка. 21.15 — «Ленина ордена кавалер» яха киноочерк (нохчий меттала). 21.25 — Передачей программа. 21.30 — «Ламерушие молнина» яха художественни фильм. Хьалхара серн. 23.00 — Документальни фильм. 23.10 — 19-ча олимпийски ловзарешка.

УЗБЕКИСТАНА ЭНЕРГЕТИКИЙ ТОЛАМ

ТАШКЕНТ, 9 октябрь. (ТАСС корр.). Саллаи сарраха шиъ бизача низаца эксплуатаце дlайицай Средни Азе эттара йоккхагlа йолча Тlашкентски ГРЭС-а хьалхара аргlа. 1280 эзар киловаттага дlакхоач цун бархl энергоблока ю. Из шоай хеташ В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара хеталь Узбекистана гlишлоенъерашеи энергетикашеи.

Митинге дакъа лоацараша хьаркlал: В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна, Магнитогорски Сибарегlарча металлургий почин хьал а лоацаш, Ташкентски ГРЭС шиь бизача проектни низата кхачаеш 1971 шера хьалхарча, аих бетта хьалхь яккха.

Цу собитена хетаьча митинге хьамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата. Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара Ш. Р. Рашидова.

ЗАУНГУЗСКИ КАРАКУМИЙ ЦЕНТРЕ

АШХАБАД, 8 октябрь. (ТАСС корр.). Заунгузски Каракумий центре хьайийлай lалаш газ йоала, Беурдешикски аьшна яlи тилла моттиг. Сийначa доагоро болаш кlеи техай тахан 2300 метр еарагlача. Хьалхагlа а йоача эарlамех, денеи бийсамеи скважино луш йола газ—пхи бlаь эзар кубометрал кlезигагlа йоацаш. Лаьттанна кlаллахча цу йлаьхйча гано йиш кулийтаргьа мехка центральни промышленни районашта газ дукха а дукхагlа теха.

ГАЗ ЙОАГАЕЧА ПИШКЕХ НИЙСА ПАЙДА ЭЦА

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

Пишкаш летаю сазон дlайолае лай 1968 шера 15 октябре дена. Дагакхабелаш газ йоагаеча приборех пайда эцачи хана кхерамзлен еррига бокъонаш кхоачашъяро кулча хатарех цlераш юлархх, отравлех шоаш лорадергдолга.

Оашош пишк лотаяле хьалхагlа цlагlа фо чукхетийтакъе, газпровода тlарен пишка юхерeи еррига краниш дlакъайла хиларах бокъонца шоай дог тешаданзa, газ йоагаеча пишки шибери кlалхара чогlари хьаделланза дергдац.

Пишка фо хьалъоей хьежа деза, цу гlулакха къахатнг чукъежача бlаьга дlатlадахьа деза. Нагахьа санна фо хьалъоаш дале, къхетаиг чукъожача бlаьга дlатlалатергла, дlачуузадергле.

Нагахьа санна къхатнг чукъежача бlаьга дlатlалаташ а дlачуузадеш а дене, газ йоагаю пишк цхьанкха дlача хьаллатае метаргаьц.

Пишка юхерча газопровода тlара кран тьеелла. Хьоарчалаь къхетанг хьал а лотадийта, чукъежача бlаьта чу гlолла запальника дlатlакхо, тlишхка юхелна дlатlатоlае электромагнитии клапана кнопка, цу хана запальника чу лотакха еза газ.

Цхьа минут яьначa гlолла клапана кнопка дlахеиа, газ запальника чу бокъонца йоагаш йий-сиий хьажа. Хlаьта нагахьа санна кнопка дlахецача хана запальник йойа, 2—3 минут яьнначa гlолла, вешта дьлча пишка чу фо чукхетийтачул тlехьагlа, шолагlа хьалотае запальника горелка.

Горелкана хьалхашкара газови кран хьа а йийлае, арахуа газ горелка массалоане Iурга чу йоагий хьажа, горелка чу газ ягара боарам мийсе фо чукеттадолийта регулятор дlахьовзаарцеи фо хьальувза шибер хьоэарцеи.

Пишк лотаяьча хана газ миита йоаг хьежа, чукъежа бlаьг юкъаккхе хьа а беллаш, логаль пишк бlаргдакха сагвоаш ма йита.

Пишк соп йlоах ца кийтарн хьаьетта пишк кхерамеча тайпара ца лелхийтари духьа пишка арахьара оагlув 80 градусал тlех йlоахма ийта.

Пишк йоагаь шоаш дерча горелкана хьалхашкара крани пишка юхерча газопровода тlара крани дlакъовдий, кlинсовле шибер пишка кlалхара чогlари а.

Газ хьокхаш хуле, газопровода тlара кран дlа а къайле, сов чехка аварийни служба еха контрольни журнала тlа дlаязбаь латта телефон а техе.

Цlагlа фо чукхетийта, гучахьа цlи ца йоагае, электроприборех пайда ма эца.

Газови оборудовани теlахалe телефон тока горо Грозне эксплуатационни цехашка, республика районашка—районий юкъарча газови боахамашка.

«Чечнигаз» производственни управлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; йоккхерчаьче секретара—3-34-38; партийни вахара, культура, промышленностех отделий—3-42-30; кхо-беспеленовн письмаш отделий—3-42-29.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-29.
«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ02289. Заказ № 4419.